

JURNALUL BAROULUI CLUJ

PROCEDURĂ CIVILĂ

Roxana Mândruțiu

De la culpă procesuală la intimidare procesuală: cererea accesorie privind cheltuielile de judecată nerezonabile ca SLAPP în sensul Directivei (UE) 2024/1069

DREPT PENAL

Dan-Sebastian Chertes

Abuz în serviciu prin vătămarea intereselor legitime ale I.G.P.R. Clasarea cauzei. Atingere minimă adusă intereselor. Observații critice

PROCEDURĂ CIVILĂ

Andrei-Sorin Munteanu

Competența în cauzele maritime și fluviale sub imperiul Legii nr. 304/2022: o chestiune de drept în căutarea unui răspuns unitar

EDITORIAL

Vlad-Nicolas Ulici

Aplicarea eronată a principiului *ultima ratio*. Judecătorul-legiuitor

COLEGIUL EDITORIAL

Editor-șef:

Dan-Sebastian Chertes

avocat, Baroul Cluj, consilier în Consiliul Baroului Cluj

Editori:

dr. Doina Gherman

avocat, Baroul Cluj

lect.univ.dr. Maria-Diana Ionescu

avocat, Baroul Cluj, cadru didactic, Facultatea de Drept, UBB Cluj

Cristian Ardelean

avocat, Baroul Cluj

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

Drept procesual penal:

- asist.univ.dr. Lucian Criste

avocat, Baroul Cluj, cadru didactic, Facultatea de Drept, UBB Cluj

Drept penal:

- lect.univ.dr. George M.R. Zlati

avocat, Baroul Cluj, cadru didactic, Facultatea de Drept și Științe Sociale, Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba-Iulia

Dreptul afacerilor:

- dr. Dan-Andrei Coldea

avocat, Baroul Cluj, lector INPPA – Centrul teritorial Cluj

Drept civil:

- conf.univ.dr. Șerban Diaconescu

avocat, Baroul Cluj, decan, Facultatea de Drept, UBB Cluj

- asist.univ.dr. Dorin Jorea

cadru didactic, Facultatea de Drept, UBB Cluj

Drept procesual civil:

- lect.univ.dr. Ioana Varga

avocat, Baroul Cluj, cadru didactic, Facultatea de Drept, UBB Cluj, consilier în Consiliul Baroului Cluj

Dreptul familiei/GDPR:

- Flavia Barbur

avocat, Baroul Cluj

Drept fiscal/CJUE:

- lect.univ.dr. Septimiu-Ioan Puț

avocat, Baroul Cluj, cadru didactic, Facultatea de Drept, UBB Cluj, consilier în Consiliul Baroului Cluj

Dreptul muncii:

- conf.univ.dr. Felicia Roșioru

avocat, Baroul Mureș, cadru didactic, Facultatea de Drept, UBB Cluj

Drept administrativ:

- prof.univ.dr. Ovidiu Podaru

avocat, Baroul Cluj, cadru didactic, Facultatea de Drept, UBB Cluj

Organizarea și exercitarea profesiei de avocat:

- Voicu Sârb

avocat, consilier în Consiliul Baroului Cluj

CUPRINS

EDITORIAL

Vlad-Nicolas Ulici

Aplicarea eronată a principiului *ultima ratio*. Judecătorul-legiuitor4

PROCEDURĂ CIVILĂ

Roxana Mândruțiu

De la culpa procesuală la intimidare procesuală: cererea accesorie privind cheltuielile de judecată nerezonabile ca SLAPP în sensul Directivei (UE) 2024/10698

Andrei-Sorin Munteanu

Competența în cauzele maritime și fluviale sub imperiul Legii nr. 304/2022: o chestiune de drept în căutarea unui răspuns unitar.....15

ACHIZIȚII PUBLICE

Teodora Borca

Scurte considerații privind potențialul de nelegalitate al termenului de executare a contractului ca factor de evaluare în achizițiile publice24

2

ETICĂ PROFESIONALĂ

Adrian Bodea

Demnitatea și etica profesiei de avocat în raport cu cea de medic și de preot. Perspective teoretice, aplicații practice și analiză comparativă europeană28

DREPT PENAL

Dan-Sebastian Chertes

Abuz în serviciu prin vătămarea intereselor legitime ale I.G.P.R. Clasarea cauzei. Atingere minimă adusă intereselor. Observații critice.....39

La propunerea Centrului Național ISSN, publicația „Jurnalul Baroului Cluj” a fost înscrisă în catalogul ROAD (<https://road.issn.org>), catalog internațional al publicațiilor științifice open-access, administrat de Centrul Internațional ISSN, sub egida UNESCO.

TABLE OF CONTENTS

EDITORIAL

Vlad-Nicolas Ulici

Misapplication of the *ultima ratio* principle. The law-making judge 4

CIVIL PROCEDURE

Roxana Mândruțiu

From fault to assault: the ancillary claim for unreasonable litigation costs as SLAPP within the meaning of Directive (EU) 2024/1069 8

Andrei-Sorin Munteanu

Jurisdiction in maritime and fluvial matters under Law no. 304/2022: a question of law in search of a uniform answer 15

PUBLIC PROCUREMENT

Teodora Borca

Short considerations regarding the illegality potential of the contract execution term as evaluation factor in public procurement 24

PROFESSIONAL ETHICS

Adrian Bodea

The dignity and ethics of the legal profession in relation to those of the physician and the priest. Theoretical perspectives, practical applications, and European comparative analysis 28

CRIMINAL LAW

Dan-Sebastian Chertes

Abuse of office by prejudicing the legitimate interests of the I.G.P.R. Dismissal of the case. Minimal prejudice of those interests. Critical observations 39

At the proposal of the ISSN National Center, the publication "Jurnalul Baroului Cluj" was included in the ROAD catalog (<https://portal.issn.org>), an international catalog of open-access scientific publications, administered by the ISSN International Center, under the auspices of UNESCO

APLICAREA ERONATĂ A PRINCIPIULUI *ULTIMA RATIO*. JUDECĂTORUL-LEGIUITOR

Vlad-Nicolas **Ulici***

I. INTRODUCERE

4

Ne aflăm în secolul XXI, iar experiențele societății românești postdecembriste ar fi trebuit să conducă, până în prezent, la o înțelegere mai profundă a unor realități. Combaterea criminalității împotriva femeilor a fost menținută pe plan secund, politica statului din ultimii ani rezumându-se în mod preponderent la politici penale cu caracter populist, care au avut ca scop captarea unei părți din electorat, și nu combaterea unui fenomen infracțional.

Cuprinși de o anumită naivitate, putem considera că problemele identificate în preambulul Directivei UE 2024/1385¹⁾ au fost depășite de societățile moderne. Totuși, agresiunile fizice, psihice și sexuale asupra femeilor continuă să reprezinte un fenomen infracțional persistent, aparent fără sfârșit.

În cazul acestor conduite, rolul judecătorului depășește cadrul instituțional al unei funcții strict tehnice, care pune în aplicare normele penale edictate de către legiuitor, având obligația de a recunoaște un fenomen din trecut care continuă să producă efecte în societate. Totuși, această recunoaștere trebuie să fie compatibilă cu intenția legiuitorului de a proteja o anumită valoare socială și de a pedepsi o faptă care a adus o lezare acesteia.

Prezentul editorial își propune să prezinte o analiză succintă a aplicării eronate a principiului *ultima ratio* în practica judiciară²⁾, în baza acestor hotărâri inculpatul fiind achitat în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C.proc.pen.

Nu ne propunem să analizăm hotărârile anterior menționate *in extenso*, un astfel de demers depășind scopul acestui editorial. Concluzia redată *infra* nu reprezintă adevărul absolut, ci doar o încercare de a evidenția efectul (protecția *statu-quoului*) unor posibile argumente eronate identificate la nivelul practicii judiciare.

* Vlad-Nicolas Ulici este avocat specializat în drept penal, membru al Baroului Cluj și absolvent al studiilor de master în „Științe penale și criminalistică” din cadrul Facultății de Drept a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Poate fi contactat la adresa de e-mail av.ulicivlad@gmail.com.

¹⁾ Preambulul Directivei UE 2024/1385, publicată în J. Of. al Uniunii Europene din 24 mai 2024, par. 10.

²⁾ Sentința penală nr. 1078 din 26 iulie 2024 a Judecătoriei Cluj-Napoca (nepublicată), rămasă definitivă prin Decizia penală nr. 1520 din 22 octombrie 2025 a Curții de Apel Cluj (nepublicată).

În esență, inculpatul a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de folosire a funcției în scop sexual, prevăzută de art. 299 alin. (2) C.pen. Scurta noastră analiză critică se va rezuma la actele materiale imputate în sarcina acestuia în raport cu una dintre persoanele vătămate: (i) mirositul părului acesteia; (ii) rugămintea ca aceasta să îi facă un masaj în zona gâtului; și (iii) atingerea persoanei vătămate în zona inghinală și a sânelui drept.

Instanța de fond a concluzionat că „*un astfel de comportament în cadrul colectivului (glumele cu conotații sexuale, aluziile privitoare la îmbrăcămintea persoanelor de sex feminin, neluarea unor măsuri cu privire la discuțiile referitoare la existența unor relații mai mult decât profesionale între colegii de serviciu, discuțiile repetate cu privire la viața personală, destăinuirile urmate de consolare și îmbrățișări, atingeri în mediul profesional), este de natură să afecteze prestigiul funcționarului public și al instituției în care își desfășoară activitatea, însă nu legea penală este instrumentul prin care trebuie corijat, luând în considerare respectarea principiului minimei intervenții a dreptului penal, incident și în faza de aplicare a normelor penale, judecătorul fiind chemat să aplice o sancțiune penală doar atunci când atingerea adusă valorii sociale a fost săvârșită printr-o faptă tipică și nu poate fi reprimată eficient prin mijloace sancționatorii aparținând altor ramuri de drept*”.

De asemenea, instanța de fond și-a arogat atribuții specifice legiuitorului, atunci când a apreciat că „*ținând seama de durata gestului inculpatului, care în mod rezonabil poate fi apreciată ca fiind de ordinul secundelor, de faptul că acest gest a fost unul izolat – nu rezultă date care să caracterizeze conduita inculpatului ca fiind «un favor de natură sexuală», care să fi presupus un contact fizic de natură sexuală*”.

Raționamentul instanței de fond a fost menținut în calea de atac a apelului, Curtea statuând că „*instanța a făcut în mod corect aplicarea principiului minimei intervenții a dreptului penal (...) în activitatea sa de interpretare a legii, judecătorul trebuie să realizeze un echilibru între spiritul și litera legii, între exigențele de redactare și scopul urmărit de legiuitor, fără ca prin aceasta să se substituie autorității competente de a legifera*”.

Totuși, prin aplicarea eronată a aceluiași principiu, instanța de control judiciar a introdus un nou element de tipicitate (distinct de cel propus de către prima instanță, respectiv al depășirii unei anumite durate de timp raportat la atingerea sânelui persoanei vătămate), reținând că „*pentru calificarea actului material ca reprezentând o conduită de agresiune sexuală este că acesta să evidențieze dorința de a obține o satisfacție sexuală, să aibă o astfel de conotație care trebuie să rezulte neechivoc din circumstanțele în care s-a comis*”.

Deși, în aparență, aceste erori de raționament nu par a avea legătură cu aplicarea principiului *ultima ratio*, conexitatea dintre acestea reiese cu evidență din motivarea instanțelor de judecată, acestea arogându-și în mod nelegal atribuții ce aparțin de fapt legiuitorului.

Chiar instanța de fond a evidențiat faptul că, prin aplicarea principiului *ultima ratio*, judecătorul este chemat să aplice o sancțiune penală doar atunci când atingerea adusă valorii sociale a fost săvârșită printr-o faptă tipică, operând așadar cu o posibilă confuzie între rolul legiuitorului și cel al judecătorului în aplicarea acestui principiu.

În cele ce urmează, vom prezenta argumentele care, în opinia noastră, converg spre următoarea concluzie – în această cauză, ambele instanțe au înțeles că rolul acestora depășește sfera instituțională anterior menționată, alegând totuși ca, prin hotărârile pronunțate, să-și aroge atribuții specifice legiuitorului.

II. APLICAREA ERONATĂ A PRINCIPIULUI *ULTIMA RATIO* ȘI INSTITUȚIA JUDECĂTORULUI-LEGIUITOR

Ab initio, este necesar să facem distincția dintre rolul legiuitorului și al judecătorului în procesul privind punerea în aplicare a principiului *ultima ratio*. Pe de o parte, legiuitorul are ca atribuție trierea valorilor sociale cărora le asociază o protecție penală și reglementarea conduitelor susceptibile de a aduce atingere acestora³⁾.

³⁾ Fl. Strețeanu, D. Nițu, Drept penal. Partea generală, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2014, pp. 63-64.

Pe de altă parte, rolul judecătorului în asigurarea respectării acestui principiu intervine la momentul aplicării unei sancțiuni penale atunci când, deși a fost lezată o valoare socială ocrotită căreia legiuitorul i-a atribuit o protecție penală, atingerea adusă acesteia nu justifică aplicarea unei astfel de sancțiuni⁴⁾.

Astfel, este atribuția legiuitorului să opteze pentru forma de răspundere care restricționează cel mai puțin drepturile individuale⁵⁾, măsurile restrictive asupra drepturilor indivizilor, prevăzute de dreptul penal, trebuind a interveni în cazuri de strictă necesitate, pentru protejarea binelui comun⁶⁾.

Rațiunea acestui principiu constă în evitarea unei inflații legislative în ramura dreptului penal⁷⁾, protejarea valorilor sociale fiind realizată prin cooperarea întregului sistem de norme, și nu exclusiv prin intermediul dreptului penal⁸⁾.

Cu alte cuvinte, reprezintă un exces acțiunea legiuitorului de a recurge la „săbia ascuțită” a dreptului penal atunci când alte măsuri de politică socială pot proteja un anumit interes juridic în mod egal sau chiar mai eficient⁹⁾, intervenția acestei ramuri de drept fiind legitimă doar atunci când conduita reprobabilă nu poate fi combătută de o manieră eficientă prin alte mijloace¹⁰⁾.

Reîntorcându-ne la starea de fapt prezentată *supra*, în primul rând, relevanța practică a principiului rezidă în aplicarea generală a acestuia cu privire la toate infracțiunile de același tip pentru a se evita rezultate aleatorii¹¹⁾. Astfel, este evident că o aplicare generală poate veni doar ca efect al intervenției legiuitorului prin dezincriminare.

Prin aplicarea principiului de către instanțe, în sensul menționat anterior, s-a născut posibilitatea ca elementele de tipicitate create pe cale jurisprudențială să conducă la o aplicare diferită a normei de incriminare, contrar voinței legiuitorului.

În al doilea rând, aplicarea principiului *ultima ratio* de o asemenea manieră (prin restrângerea sferei de aplicare a normei de incriminare) apare ca fiind o orientare de politică penală sau socială, și nu o simplă interpretare a normei de incriminare, atributul de a determina în ce măsură unele fapte ar trebui să constituie infracțiuni sau ar trebui dezincriminate revenind legiuitorului¹²⁾.

III. CONCLUZII

Construcția astfel creată prin această jurisprudență (judecătorul-legiuitor) este susceptibilă de a se transpune într-o încălcare a principiului separației puterilor în stat, reprezentând un precedent periculos. Linia fină dintre interpretarea unui text de incriminare și adăugarea la lege a fost astfel încălcată, iar prin această eroare statul (prin puterea judecătorească) nu și-a îndeplinit obligația de a proteja victima unei infracțiuni.

⁴⁾ *Ibidem*, p. 65.

⁵⁾ G. Fiandaca, E. Musco, Diritto penale. Parte generale, ed. a 7-a, Ed. Zanichelli, Bologna, 2014, p. 17.

⁶⁾ *Ibidem*, p. 16.

⁷⁾ J. Hurtado Pozo, Manual de Derecho Penal, ed. a 2-a, Ed. Eddili, Lima, 1987, p. 6.

⁸⁾ C. Roxin, Derecho penal. Parte General. Tomo I. Fundamentos. La estructura de la teoría del delito, ed. a 2-a, Ed. Civitas, Madrid, 1997, p. 65.

⁹⁾ *Ibidem*, p. 66.

¹⁰⁾ G. Jakobs, Derecho Penal. Parte general. Fundamentos y teoría de la imputación, ed. a 2-a, Marcial Pons, Ed. Jurídicas y Sociales, Madrid, 1997, p. 60.

¹¹⁾ *Ibidem*, p. 61.

¹²⁾ C. Roxin, *op. cit.*, p. 67.

Atunci când judecătorul își arogă atribuția de a defini ceea ce este reprobabil, efectul constă în rescrierea pe cale pretoriană a textului de incriminare, o asemenea abordare neputând fi acceptată într-un stat de drept.

În fine, ne întrebăm în ce măsură acestui fenomen infracțional i se acordă, în mediul juridic, importanța cuvenită, cât timp jurisprudența relevantă în materia infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, precum și cea referitoare la infracțiunea prevăzută de art. 299 C.pen., nu este publicată în mod sistematic pe platformele de acces public, îngreunând astfel cercetarea aprofundată a acestuia.

„Dacă intelectul ne este comun, și rațiunea, datorită căreia suntem ființe raționale, ne este comună. Dacă este așa, ne este comună și rațiunea care ordonă ce lucruri trebuie făcute și care nu. Dacă este așa, și legea ne este comună. Dacă este așa, suntem cetățeni; dacă este așa, aparținem unei comunități politice, dacă este așa, lumea este asemenea unui oraș. La ce organizație politică comună s-ar putea spune că participă întreg neamul omenesc? De acolo, așadar, din această cetate comună, provin intelectul însuși, rațiunea și facultatea de a da legi. Sau de unde?”¹³⁾.

¹³⁾ *Marcus Aurelius*, Gânduri către sine însuși, traducere din limba greacă veche, studiu introductiv, note și indici de Cristian Bejan, Ed. Humanitas, București, 2013, p. 119.

DE LA CULPĂ PROCESUALĂ LA INTIMIDARE PROCESUALĂ: CEREREA ACESORIE PRIVIND CHELTUIELILE DE JUDECATĂ NEREZONABILE CA SLAPP ÎN SENSUL DIRECTIVEI (UE) 2024/1069

Roxana Mândruțiu*

Rezumat: Articolul analizează aplicabilitatea Directivei 2024/1069/UE (Directiva Anti-SLAPP) în privința cererilor de obligare la plata unor cheltuieli de judecată disproporționate, formulate în litigiile de contencios administrativ. Autoarea susține că o astfel de cerere accesorie, introdusă de partea puternică economic împotriva organizațiilor neguvernamentale sau a activiștilor, constituie o procedură abuzivă împotriva mobilizării publice în sensul art. 4 pct. 3 din Directivă. Prin interpretarea teleologică a art. 2 și prin raportare la jurisprudența CJUE privind noțiunea de „materie civilă sau comercială”, se demonstrează că natura civilă a cererii de cheltuieli de judecată – confirmată de dreptul intern – atrage aplicabilitatea Directivei, indiferent de natura instanței care o soluționează.

Cuvinte-cheie: SLAPP; Directiva 2024/1069/UE; mobilizare publică; cheltuieli de judecată; contencios administrativ; interes public/SLAPP

Summary: This article examines the applicability of Directive 2024/1069/EU (the Anti-SLAPP Directive) to claims for disproportionate litigation costs filed in administrative proceedings of public interest. The author argues that such an ancillary claim, brought by the economically powerful party against non-governmental organisations or activists, constitutes an abusive court proceeding against public participation within the meaning of Article 4(3) of the Directive. Through a teleological reading of Article 2 and in light of the CJEU case-law on the concept of “civil or commercial matter”, the study demonstrates that the civil nature of the claim for litigation costs – confirmed under Romanian law – brings it within the remit of the Directive, irrespective of the nature of the court adjudicating the case.

Keywords: Directive 2024/1069/EU; public participation; litigation costs; administrative litigation; public interest

* Roxana Mândruțiu este avocat, membru al Baroului Cluj. Poate fi contactată la adresa de e-mail roxana@rcm-law.ro.

„În cele șase decenii ale practicii mele juridice, nu am fost niciodată martorul unui proces atât de inechitabil ca cel care tocmai s-a încheiat în instanțele din Dakota de Nord.”¹⁾ – Martin Garbus, fost apărător al lui Václav Havel, Nelson Mandela, Andrei Saharov și Daniel Ellsberg, observator independent al procesului *Energy Transfer v. Greenpeace*, martie 2025²⁾.

Declarația a fost făcută la finalul unui proces în care organizația Greenpeace a fost obligată la plata unor despăgubiri de aproximativ 667 de milioane de dolari către Energy Transfer LP³⁾, compania care construise controversatul oleoduct Dakota Access Pipeline, pentru pretinsa implicare a Greenpeace în protestele pașnice conduse de comunitatea indigenă Standing Rock Sioux împotriva proiectului.

Acesta este un SLAPP clasic, ușor de recunoscut. Există însă o formă mai insidioasă de intimidare care se răspândește prin sălile de judecată: cererea de obligare la plata unor cheltuieli de judecată exorbitante, formulată de partea puternică împotriva organizației neguvernamentale sau activistului care a inițiat un litigiu de contencios administrativ.

Cu titlu exemplificativ, într-un litigiu promovat de o organizație de mediu care a avut ca obiect suspendarea actului adițional de prelungire a licenței miniere, titularul licenței a solicitat doar pentru etapa procesuală a fondului cheltuieli de judecată în cuantum de 432.651,39 lei. Organizația de mediu a invocat necesitatea reducerii semnificative a cheltuielilor de judecată prin raportare la art. 9 alin. (4) din Convenția Aarhus și jurisprudența CJUE în materie de costuri prohibitive, precum și la Directiva 2024/1069/UE. Pe durata termenului prevăzut pentru transpunerea directivei, statele membre cărora le este adresată trebuie să se abțină de la adoptarea oricăror măsuri de natură să compromită grav atingerea rezultatului prescris de aceasta⁴⁾. Instanța a redus cheltuielile de judecată⁵⁾ la suma de 20.000 lei, făcând trimitere la jurisprudența CJUE în interpretarea art. 9 alin. (4) din Convenția Aarhus. Nu a analizat însă argumentele întemeiate pe Directiva Anti-SLAPP.

Teza acestui articol este că Directiva 2024/1069/UE, astfel cum va fi transpusă în dreptul român⁶⁾, are deja toate instrumentele necesare pentru a contracara și această formă mascată de procedură abuzivă împotriva mobilizării publice, deși nu ar fi lipsit de interes ca noua lege să prevadă clar aspectele mai jos analizate, pentru a evita o practică neunitară.

1. INTRAREA ÎN VIGOARE A DIRECTIVEI ȘI TERMENUL DE TRANSPUNERE

La data de 6 mai 2024 a intrat în vigoare Directiva 2024/1069/UE⁷⁾ (Directiva Anti SLAPP) care reglementează mecanisme de protecție împotriva cererilor sau procedurilor judiciare transfrontaliere împotriva persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică.

¹⁾ Traducerea din limba engleză aparține autoarei.

²⁾ <https://earth.org/human-rights-lawyers-condemn-deeply-flawed-biased-greenpeace-660-million-trial/>

³⁾ Documentele dosarului pot fi consultate aici: https://www.climatecasechart.com/collections/energy-transfer-lp-v-greenpeace-international_056d68

⁴⁾ C-212/04, Adelener, par. 121. https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/affair?sort=AFF_NUM-DESC&searchTerm=%22C-212%2F04%22&publishedId=C-212%2F04

⁵⁾ Sentința civilă nr. 321/2024 pronunțată de Curtea de Apel Cluj, disponibilă la adresa <https://rejust.ro/juris/2325356d7>; similar, prin decizia civilă nr. 4345/2025, nepublicată, pronunțată de ICCJ, instanța supremă a redus cheltuielile solicitate în recurs de titularul licenței, de la 200.000 lei la 5.000 lei.

⁶⁾ Proiectul de lege poate fi consultat la acest link: https://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=22968

⁷⁾ Directiva nr. 1069 din 11 aprilie 2024 privind protecția împotriva cererilor vădit neîntemeiate sau a procedurilor judiciare abuzive împotriva persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică („acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”), publicată în J. Of. din 16 aprilie 2024.

Termenul de transpunere a Directivei expiră la data de 7 mai 2026, iar proiectul de lege de transpunere a Directivei în dreptul român, cu aplicabilitate inclusiv la litigiile naționale în curs, se află pe masa Camerei Deputaților⁸⁾.

Înainte de a trece la problema stringentă – intră cererile de cheltuieli de judecată exorbitante, indiferent de natura litigiului în care sunt cerute, în domeniul de aplicare al directivei? – trebuie să clarificăm ce se înțelege prin conceptul de *mobilizare publică* și care sunt indicatorii unei proceduri împotriva mobilizării publice (SLAPP).

2. CE SE ÎNȚELEGE PRIN MOBILIZARE PUBLICĂ?

Având în vedere faptul că putem vorbi de un SLAPP doar în situația în care procedura abuzivă este împotriva mobilizării publice, se impune clarificarea acestei noțiuni.

Art. 4. pct. 1 din Directivă definește mobilizarea publică ca fiind efectuarea oricărei declarații sau *desfășurarea oricărei activități* (inclusiv dreptul de a formula acțiuni în materii de interes public – sublinierea aparține autoarei) de către persoanele fizice sau juridice, în exercitarea dreptului la liberă exprimare și informare, a libertății artelor și a științelor sau a libertății de întrunire și asociere, precum și acțiunile pregătitoare, de sprijinire, asistență, direct legate de acestea și care privește o chestiune de interes public.

În opinia mea, definiția de la art. 4 pct. 1 trebuie citită în lumina considerentului 22 și a documentelor pregătitoare ale Directivei, dat fiind faptul că tradiția de interpretare în dreptul continental este una teleologică, sistematică, iar nu literală.

Există o jurisprudență bogată a CJUE care confirmă valoarea concretă a documentelor pregătitoare. În cauza C-556/17, *Torubarov*, pct. 40, Curtea a invocat expres *documentele pregătitoare* ale Directivei 2013/32/UE pentru a stabili semnificația și scopul dreptului la o cale de atac efectivă, dincolo de textul literal.

Similar, în C-583/11⁸⁾, *Inuit Tapiriit Kanatami*, pct. 49, Curtea a consultat documentele Secretariatului Convenției Europene (CONV 636/03) pentru a clarifica domeniul de aplicare al art. 263 TFUE. Aceste cauze demonstrează că documentele pregătitoare nu sunt simple materiale de arhivă, ci instrumente interpretative care ajută instanța să răspundă la întrebarea fundamentală: *ce a vrut legiuitorul să spună?*

Studiul întocmit de DG IPOL al Parlamentului European în iunie 2021⁹⁾ este un astfel de document pregătitor; acest studiu a stat, istoric, la baza redactării Directivei 2024/1069/UE și dedică o secțiune întreagă dreptului la o cale de atac efectivă ca activitate de mobilizare publică (secțiunea 3.4.).

Astfel, s-a reținut că „*dreptul la un proces echitabil și dreptul la libertatea de exprimare, luate separat sau împreună, sunt încălcate în absența unei legislații anti-SLAPP*”, făcând trimitere la hotărârile CEDO *Airey c. Irlandei* (1979) și, mai ales, *Steel and Morris c. Regatului Unit* (2005, cauza *McLibel*) — aceasta din urmă fiind citată ca exemplu al fenomenului pe care Directiva vine să îl combată, întrucât instanța de la Strasbourg a constatat în speță că există „*un mare dezechilibru de putere între părți, în care una dispune de resursele și capacitatea de a reduce efectiv la tăcere cealaltă parte prin tehnici litigioase care amplifică costurile juridice*” (s.n.).

Considerentul 22 al Directivei 2024/1069/UE definește „mobilizarea publică” extrem de larg, teza finală a considerentului fiind deosebit de relevantă pentru prezenta analiză.

⁸⁾ https://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&ridp=22968

⁸⁾ https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/affair?sort=AFF_NUM-DESC&searchTerm=%22C-583%2011%22&publishedId=C-583-11

⁹⁾ „*The Use of SLAPPs to Silence Journalists, NGOs and Civil Society*” (PE 694.782, 2021)

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694782/IPOL_STU\(2021\)694782_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694782/IPOL_STU(2021)694782_EN.pdf)

Mobilizarea publică include „activități care rezultă din exercitarea dreptului la bună administrare și a dreptului la o cale de atac eficientă, precum formularea de cereri în fața instanțelor judiciare sau a organelor administrative și participarea la ședințe publice”.

Cu alte cuvinte, legiuitorul european a prevăzut în mod expres că formularea cererilor în fața instanțelor – *i.e.* contestarea unui act administrativ – constituie o formă protejată de mobilizare publică.

Pe cale de consecință, noțiunea de „activități de mobilizare publică” prevăzută la art. 4 trebuie interpretată generos, prin raportare la considerentul 22.

În același sens, prin Recomandarea Comitetului de Miniștri nr. 2024/2¹¹⁾, noțiunea de „participare publică” în contextul proceselor SLAPP a fost definită ca:

Dreptul de [...] a fi părți în litigii concepute pentru a promova schimbările sociale sau pentru a proteja drepturile existente ori mediul.

Recomandarea adresată statelor membre ale Consiliului Europei de către Comitetul de Miniștri este implementarea¹²⁾, de urgență și prin toate ramurile autorităților statului aflate în competența lor, a orientărilor prevăzute în anexa prezentei recomandări¹³⁾, ținând cont pe deplin de principiile incluse în aceasta, în special în ceea ce privește garanțiile structurale și procedurale, remediile, transparența, sprijinul pentru ținte și victime, educația, formarea, creșterea gradului de conștientizare, precum și consolidarea capacităților.

Prin urmare, cel care formulează o acțiune în contencios administrativ, într-o cauză care este, indubitabil, de interes public, se află în exercițiul unei activități de mobilizare publică în sensul Directivei. Protecția oferită de Directivă vizează natura activității pe care o desfășoară partea (*i.e.* exercitarea dreptului la o cale de atac efectivă în domeniul protecției mediului), iar nu natura procedurii în care s-a formulat cererea abuzivă.

3. CE ESTE UN SLAPP?

Potrivit art. 4 pct. 3 din Directivă, un SLAPP este o procedură judiciară abuzivă împotriva mobilizării publice astfel cum am definit-o în cele ce preced, printre ale cărei trăsături definitorii regăsim următoarele:

1. Cererea este disproporționată, excesivă sau nerezonabilă;
2. Cererea are ca scop prevenirea, restricționarea sau sancționarea mobilizării publice;
3. Cererea este formulată de partea puternică economic sau administrativ, cu alte cuvinte, există un dezechilibru de putere vizibil între părțile litigante;
4. Chestiunea vizată este o chestiune de interes public (sănătate, mediu etc.).

¹¹⁾ C. Moldovan, Protecția libertății de exprimare în dreptul internațional și european, Ed. Universul Juridic, București, 2025, pp. 128-147.

¹²⁾ *Ibidem.*

¹³⁾ <https://rm.coe.int/0900001680af2805>

4. CARE ESTE DOMENIUL DE APLICARE A DIRECTIVEI?

Potrivit art. 2 din Directiva 2024/1069/UE, aceasta se aplică acțiunilor civile sau comerciale cu implicații transfrontaliere care fac obiectul unei proceduri civile, inclusiv procedurilor care au ca obiect măsuri provizorii și asigurătorii și cereri reconvenționale, indiferent de natura instanței. Aceasta nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă și nici în ceea ce privește răspunderea statului pentru acțiuni sau omisiuni în cadrul exercitării autorității publice (*acta iure imperii*). Prezenta Directivă nu se aplică în materie penală sau de arbitraj și nu aduce atingere dreptului procesual penal.

Traducerea în limba română a textului art. 2 este nefericită, întrucât Directiva prevede că în domeniul său de aplicare intră materiile civile și comerciale indiferent de natura instanței (*matters of a civil or commercial nature with cross-border implications brought in civil proceedings/ questions de nature civile ou commerciale ayant une incidence transfrontière et faisant l'objet d'une procédure civile*¹⁴), fiind excluse materiile administrative, fiscale și penale.

În terminologia de drept european, „*matter of a civil or commercial nature*” este expresia folosită constant în Regulamentul Bruxelles I bis (Regulamentul 2012/1215)¹⁵, Regulamentul Roma II (Regulamentul 2007/864/CE)¹⁶, precum și în întreaga jurisprudență CJUE pornind de la *LTU c. Eurocontrol* (C-29/76)¹⁷.

Cu titlu exemplificativ, în cauza C-641/18, *Rina*, CJUE a reținut că trebuie să se determine interpretarea noțiunilor de „materie civilă și comercială” și de „materie administrativă”, în sensul art. 1 alin. (1) din Regulamentul nr. 44/2001.

„31. potrivit unei jurisprudențe constante, intenția legiuitorului Uniunii a fost de a reține o concepție largă pentru noțiunea de «materie civilă și comercială».

32. [...] pentru a stabili dacă o materie intră sau nu în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001, trebuie să se examineze elementele care caracterizează natura raporturilor juridice dintre părțile în litigiu sau obiectul acestuia.” (s.n.).

Testul CJUE este următorul: care este natura raportului dintre părți? Dacă raportul juridic este civil, atunci materia este „civilă sau comercială” – indiferent de forul sesizat.

Că aceasta este singura interpretare logică rezultă inclusiv din considerentul 20 al Directivei, acesta reprezentând un real sprijin pentru răspunsul la întrebarea: ce tipuri de cereri constituie SLAPP?

„În conformitate cu jurisprudența constantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene, procedurile judiciare ar putea totuși să se încadreze în sfera noțiunii de «**materie civilă și comercială**», astfel cum este menționată în prezenta directivă, atunci când un stat sau un organism public este parte, în cazul în care acțiunile sau omisiunile nu au loc în exercitarea autorității publice. Prezenta directivă nu ar trebui să se aplice în materie penală sau de arbitraj.” (s.n.).

¹⁴ Traducerea bilingvă în engleză și franceză poate fi consultată la acest link: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-FR/TXT/?from=EN&uri=CELEX%3A32024L1069>

¹⁵ Regulamentul nr. 1215 din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, J. Of. nr. 351/2012, cu modificările și completările ulterioare.

¹⁶ Regulamentul nr. 864 din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”), J. Of. nr. 199/2007, cu modificările și completările ulterioare.

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:61976CJ0029>

Cu alte cuvinte, excluderea „materiei administrative” din art. 2 al Directivei nu vizează cererile accesorii formulate într-un litigiu de contencios administrativ. Ea vizează doar raportul juridic de drept administrativ. Cererile civile accesorii grefate pe acest contencios – *i.e.* cererea de cheltuieli de judecată – rămân materii civile în sensul jurisprudenței CJUE și, prin urmare, intră în domeniul de aplicare reglementat la art. 2.

5. CEREREA PRIVIND ACORDAREA CHELTUIELILOR DE JUDECATĂ ESTE O CERERE ÎN MATERIE CIVILĂ, POTRIVIT JURISPRUDENȚEI ȘI DOCTRINEI NAȚIONALE

Cererea de acordare a cheltuielilor de judecată, formulată în cadrul litigiului principal, este o cerere accesorie¹⁸⁾ în sensul art. 30 alin. (4) C.proc.civ., în privința căreia operează prorogarea legală de competență potrivit art. 123 alin. (1) C.proc.civ.

Ca să extragem esența din textele de lege mai sus indicate, chiar dacă cererea vizând cheltuielile de judecată este o cerere în materie civilă, ea va fi judecată de instanța care soluționează cererea principală, fiind fără relevanță faptul că introducerea pe cale separată a cererii ar fi atras competența materială a instanței civile.

Așadar, într-un litigiu de contencios administrativ în care o organizație neguvernamentală sau o persoană fizică solicită instanței controlul de legalitate al unui act administrativ cu impact asupra drepturilor fundamentale (i.e. mediu, sănătate), cererea accesorie de obligarea la plata unor cheltuieli de judecată disproporționate, introdusă de partea puternică din punct de vedere economic, constituie o cerere în materie civilă ce intră în câmpul de aplicare al Directivei 2024/1069/UE.

Doar o atare interpretare dă sens art. 2 teza I, potrivit căruia Directiva se aplică chestiunilor civile sau comerciale (...) indiferent de natura instanței.

Există un consens doctrinar și jurisprudențial¹⁹⁾ privind natura civilă a raportului juridic vizând plata cheltuielilor de judecată.

Astfel, într-un comentariu la o decizie a Curții de Apel Cluj²⁰⁾ s-a reținut că prin Decizia civilă nr. 59, pronunțată în data de 18 septembrie 2017 de ICCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, deși decizia statuează asupra altei probleme de drept, se analizează natura juridică a cererii de cheltuieli de judecată formulată pe cale separată.

Astfel, în par. 84 al deciziei se reține că: „Nu există niciun argument ca, în litigiile având ca obiect plata cheltuielilor de judecată decurgând dintr-un proces anterior, analiza culpei procesuale a părților implicate să aibă loc în alte coordonate decât cele dictate de lege, respectiv art. 453 alin. (1) și art. 454 C.proc.civ., respectiv prin observarea rezultatului procesului și a atitudinii procesuale a celui care l-a pierdut, manifestată pe parcursul său”, înțelegând din aceste considerente că, și în cadrul procesului având ca obiect cheltuieli de judecată pe cale separată, *temeiul juridic al cererii va fi același cu cel care ar fi putut fi folosit dacă cererea era formulată în procesul principal*, eventuala analiză a culpei procesuale, condiție a răspunderii civile delictuale ce stă la baza acestei reglementări, urmând a fi făcută în acest cadru legal cuprins în Codul de procedură civilă.

Dreptul pozitiv și jurisprudența în materia executării silite a cheltuielilor de judecată acordate printr-o hotărâre pronunțată de instanțele de contencios administrativ confirmă această teză.

¹⁸⁾ A.M. Puiu, A.C. Puiu, Cheltuielile de judecată, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 200.

¹⁹⁾ *Ibidem*, p. 201.

²⁰⁾ A.-G. Țambulea, Temeiul juridic al cererii de acordare a cheltuielilor de judecată pe cale separată. Considerații privind necesitatea analizei separate a condiției culpei procesuale de condiția câștigării/ pierderii procesului în soluționarea cererii de acordare a cheltuielilor de judecată, în Revista Română de Jurisprudență nr. 4/2024, pp. 215-225.

Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ instituie, prin art. 24, un regim special și derogator de executare a hotărârilor pronunțate în materia contenciosului administrativ. Art. 24 este aplicabil doar cu privire la obligațiile care decurg din raportul juridic de putere, respectiv obligarea autorității la emiterea unui nou act, la încheierea, înlocuirea sau modificarea unui act administrativ, la efectuarea unor operațiuni administrative.

Procedura specială de executare silită prevăzută în Legea nr. 554/2004 nu se aplică obligațiilor de plată a sumelor de bani stabilite printr-o hotărâre judecătorească pronunțată într-un litigiu de contencios administrativ.

Prin decizia civilă nr. 4496/2011 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție²¹⁾, s-a statuat că:

„(...) în pofida caracterului lacunar al art. 22, toate hotărârile judecătorești prin care se instituie **obligația de plată a unor sume de bani – cu titlu de despăgubiri, compensații, penalități ori cheltuieli de judecată – se investesc cu formulă executorie și se execută silit potrivit dreptului comun, în timp ce procedura reglementată în art. 24-25 se aplică exclusiv în cazul hotărârilor judecătorești prin care autoritatea publică este obligată să încheie, să înlocuiască sau să modifice actul administrativ, să elibereze un alt înscris sau să efectueze o operațiune administrativă.” (s.n.).**

Decizia Înaltei Curți confirmă, așadar, două elemente esențiale pentru teza acestui articol.

Primul, că dreptul pozitiv recunoaște caracterul civil – de drept comun – al obligației de plată a cheltuielilor de judecată stabilite într-un litigiu de contencios administrativ.

Al doilea, natura civilă a cererii de acordare a cheltuielilor de judecată are consecințe juridice concrete: determină regimul executării silite, care este cel de drept comun, iar nu de drept administrativ.

Implicația pentru analiza domeniului de aplicare al Directivei 2024/1069/UE este directă și greu de contestat. Nu se poate susține, în mod coerent, că aceeași creanță reprezentând cheltuieli de judecată este, pe de o parte, o obligație civilă de drept comun pentru scopurile executării silite și, pe de altă parte, o „materie administrativă” pentru scopurile excluderii din domeniul de aplicare al Directivei.

6. CONCLUZII

Legiuitorul european a statuat în termeni care nu lasă loc interpretării: mobilizarea publică include activități care rezultă din exercitarea dreptului la bună administrare și a dreptului la o cale de atac efectivă.

Concluzionând, cererea prin care se solicită cheltuieli de judecată exagerate, formulată de partea puternică împotriva justițiabilului care a pierdut un asemenea demers, nu-și schimbă natura civilă doar pentru că este soluționată de o instanță de contencios administrativ.

O astfel de cerere reprezintă un act de forță aplicat tocmai pentru a sancționa exercitarea unei activități de mobilizare publică protejate de dreptul european. Este SLAPP în forma lui cea mai pură: o reacție punitivă și disuasivă față de exercitarea unui drept fundamental pe o chestiune de interes public.

Singura diferență față de SLAPP-ul clasic din cauza *Energy Transfer v. Greenpeace* este că sancțiunea nu vine prin intermediul unei acțiuni principale în despăgubiri, ci prin intermediul unei cereri accesorii grefate pe însuși actul de mobilizare publică — ceea ce o face *mai insidioasă*, dar nu mai puțin gravă.

²¹⁾ G. Bogasiu, Hotărâre pronunțată de instanța de contencios administrativ. Executare silită. Instanța de executare. Procedura aplicabilă. Distincții, în Revista Română de Jurisprudență nr. 1/2012, p. 121.

COMPETENȚA ÎN CAUZELE MARITIME ȘI FLUVIALE SUB IMPERIUL LEGII NR. 304/2022: O CHESTIUNE DE DREPT ÎN CĂUTAREA UNUI RĂSPUNS UNITAR

Andrei-Sorin Munteanu*

Rezumat: Prezentul articol analizează o problemă de competență materială care a generat practică judiciară divergentă la nivelul instanțelor române: determinarea instanței competente să judece în primă instanță litigiile de drept maritim și fluvial – judecătoria sau tribunalul –, în condițiile Legii nr. 304/2022 privind organizarea judiciară. Norma de referință este art. 47 din această lege, care stabilește circumscripțiile speciale ale tribunalelor Constanța și Galați în cauzele maritime și fluviale, fără a defini în mod expres materia ori a enunța explicit că tribunalul este competent material. Articolul parcurge metodic etapele analizei interpretative: gramaticală, sistematică, teleologică și istorică, raportând norma specială la regulile de competență materială stabilite de Codul de procedură civilă (art. 94–95) și la principiul specialia generalibus derogant. Se evidențiază că, în arhitectura Codului de procedură civilă, tribunalul este instanța de drept comun pentru judecata în primă instanță, iar judecătoria judecă numai ceea ce i se conferă expres și limitativ prin lege. Concluzia articolului este că art. 47 instituie o competență materială specială, exclusivă, în favoarea tribunalului în toate cauzele maritime și fluviale, derogând de la regulile valorice din Codul de procedură civilă. Absența jurisprudenței uniforme atestă urgența pronunțării unui recurs în interesul legii sau a unei hotărâri prealabile în această materie.

Cuvinte-cheie: competență materială; cauze maritime și fluviale; art. 47 Legea nr. 304/2022; specialia generalibus derogant; conflict negativ de competență; tribunal; judecătorie

Summary: This article examines a subject matter jurisdiction issue that has generated divergent case law among Romanian courts: determining which court has first-instance competence in maritime and fluvial law disputes – the district court (judecătorie) or the regional court (tribunal) – under Law No. 304/2022 on judicial organisation. The pivotal provision is Article 47 of that law, which establishes special territorial circumscriptions for the Constanța and Galați regional courts in maritime and fluvial matters, without expressly defining the relevant subject matter or explicitly conferring material jurisdiction on the tribunal. The article applies a full methodological framework – grammatical, systematic, teleological, and historical interpretation – examining the special rule alongside the general first-instance jurisdiction provisions of the Code of Civil Procedure (Art. 94–95) and the principle of specialia

* Andrei-Sorin Munteanu este avocat, membru al Baroului Constanța. Poate fi contactat la adresa de e-mail andreimunteanu@yahoo.com.

generalibus derogant. It is further highlighted that under the architecture of the Code of Civil Procedure, the tribunal is the court of general (default) jurisdiction in first instance, while the district court's jurisdiction is established only expressly and exhaustively by law. The article concludes that Article 47 of Law No. 304/2022 establishes a special and exclusive material jurisdiction in favour of the tribunal for all maritime and fluvial disputes, displacing the value-based thresholds of the Code of Civil Procedure. The absence of uniform case law underscores the urgency of a ruling from the High Court of Cassation and Justice – whether through a recourse in the interest of law or a preliminary ruling on a point of law.

Keywords: *subject matter jurisdiction; maritime and fluvial matters; Art. 47 Law No. 304/2022; specialia generalibus derogant; negative conflict of jurisdiction; regional court; district court*

1. INTRODUCERE

Creșterea exponențială a comerțului maritim containerizat și importanța strategică a porturilor românești de la Marea Neagră și de pe Dunăre au transformat dreptul maritim și fluvial într-un domeniu de practică judiciară în continuă expansiune. Litigiile privind contrastaliile, costurile de detenție a containerelor¹⁾, avariile comune sau accidentele de navigație sunt tot mai frecvente nu numai la Constanța și Galați, ci și în alte centre urbane, acolo unde se află sediile destinatarilor mărfurilor transportate maritim.

În acest context, o problemă de ordin procedural fundamental a generat practică judiciară neunitară: care este instanța competentă material să judece în primă instanță litigiile de drept maritim și fluvial? Judecătoria, atunci când valoarea pretențiilor nu depășește pragul de 200.000 lei prevăzut de Codul de procedură civilă? Sau tribunalul, în temeiul normei speciale din Legea nr. 304/2022?

Norma centrală a dezbaterii este art. 47 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară, care prevede: „În cauzele maritime și fluviale, circumscripțiile tribunalelor Constanța și Galați sunt următoarele: a) Tribunalul Constanța: județele Constanța și Tulcea, marea teritorială, Dunărea până la mila marină 64 inclusiv; b) Tribunalul Galați: celelalte județe, Dunărea de la mila marină 64 în amonte până la km 1.075”.

Textul ridică o întrebare legitimă: această dispoziție este o simplă normă de delimitare teritorială a circumscripțiilor în interiorul unui sistem de competență deja stabilit de Codul de procedură civilă, sau instituie ea însăși o competență materială specială în favoarea tribunalului, cu excluderea judecătoriei indiferent de valoarea obiectului cererii?

Divergența de opinii a produs situații juridic inadmisibile: aceeași instanță a soluționat cauze identice din perspectiva naturii lor juridice în moduri diametral opuse, unele complete declinand competența în favoarea judecătoriei, altele soluționând pe fond. Au apărut conflicte negative de competență, cauzând prejudicii substanțiale justițiabililor și punând sub semnul întrebării coerența sistemului judiciar.

Prezentul articol urmărește să ofere un răspuns argumentat, prin parcurgerea metodologică a tuturor metodelor de interpretare juridică aplicabile. Structura articolului acoperă: delimitarea conceptuală a noțiunii de „cauze maritime și fluviale” (secțiunea 2); analiza art. 40 și art. 47 din Legea nr. 304/2022 în contextul sistematic al legii (secțiunea 3); raportul cu normele de competență materială din Codul de procedură civilă și arhitectura acestora (secțiunea 4); aplicarea principiului *specialia generalibus derogant* (secțiunea 5); radiografia practicii judiciare divergente (secțiunea 6); concluzii și propuneri *de lege ferenda* (secțiunea 7).

¹⁾ Termenul de contrastalii (*demurrage* în lb. engleză) desemnează penalitățile contractuale percepute pentru depășirea timpului de utilizare (*free time*) a unui container sau pentru staționarea navei dincolo de termenul convenit; costurile de detenție (*detention*) vizează nerestituirea containerului în termen după preluarea mărfii. Ambele sunt instituții specifice dreptului maritim containerizat, fără echivalent direct în dreptul comun al obligațiilor.

2. NOȚIUNEA DE „CAUZE MARITIME ȘI FLUVIALE” – DELIMITARE CONCEPTUALĂ

2.1. ABSENȚA UNEI DEFINIȚII LEGALE ACTUALE

Legea nr. 304/2022 nu definește noțiunea de „cauze maritime și fluviale”. Această lacună nu este accidentală: ea este consecința directă a abrogării, prin art. 83 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 76/2012 de punere în aplicare a Codului de procedură civilă (intrat în vigoare la 15 februarie 2013), a Decretului nr. 203/1974 privind transportul maritim pe căile navigabile interioare. Decretul menționa explicit că „dezvoltarea flotei marinei civile și a activității de transporturi maritime și fluviale a impus luarea de măsuri pentru asigurarea soluționării de către organe judiciare specializate a litigiilor din acest domeniu”, oferind atât rațiunea teleologică a normei de competență, cât și un fundament conceptual pentru identificarea materiei.

Astfel, deși Decretul nr. 203/1974 a fost abrogat, normele de competență au supraviețuit. Paradoxul este că a supraviețuit norma, dar a dispărut definiția materiei căreia i se aplică.

2.2. CRITERIILE DE IDENTIFICARE A CAUZELOR MARITIME ȘI FLUVIALE

În absența unei definiții legale exprese, determinarea caracterului maritim sau fluvial al unui litigiu se face prin raportare la mai multe criterii cumulative:

(a) Natura raportului juridic dedus judecății și izvorul obligației – litigiul trebuie să decurgă nemijlocit dintr-un raport juridic specific navigației maritime sau fluviale ori exploatarei comerciale a navei. Sunt cauze maritime, cu titlu exemplificativ: cele izvorâte din contracte de transport maritim (inclusiv conosamente), din contrastalii și costuri de detenție a containerelor, din avarie comună, coliziune de nave, contracte de navlosire sau de pilotaj, salvare maritimă, etc.

(b) Legislația specială incidentă – în special Ordonanța Guvernului nr. 42/1997 privind transportul naval și Ordonanța Guvernului nr. 22/1999 privind administrarea porturilor și a căilor navigabile, cu modificările ulterioare.

(c) Caracterul tehnic-specializat al problemelor de drept ridicate – instanțele specializate sunt necesare tocmai pentru că materia presupune cunoașterea uzanțelor maritime, a practicii internaționale și a instrumentelor juridice specifice (conosament / *bill of lading*, contract de navlosire / *charter party* etc.).

Criteriul determinant este că izvorul juridic al pretențiilor trebuie să fie raportul specific dreptului maritim sau fluvial, iar nu un raport de drept comun desprins de această materie.

3. ANALIZA ART. 40 ȘI ART. 47 DIN LEGEA NR. 304/2022

3.1. CONTEXTUL SISTEMATIC AL NORMEI

Art. 47 din Legea nr. 304/2022 nu este o normă izolată. El se integrează într-un sistem coerent de dispoziții care configurează un regim distinct pentru cauzele maritime și fluviale. Astfel, art. 39 alin. (2) prevede că, în cadrul curților de apel, pot funcționa „completuri specializate pentru cauze maritime și fluviale”. La rândul său,

art. 40 alin. (3) stabilește că, în cadrul tribunalelor, pot funcționa „completuri specializate pentru cauze maritime și fluviale”. Legiuitorul nu a prevăzut, nicăieri în cuprinsul Legii nr. 304/2022, posibilitatea organizării de completuri specializate pentru cauze maritime și fluviale la nivelul judecătoriilor.

Această tăcere a legiuitorului este semnificativă. Dincolo de art. 47, sistemul organizatoric al Legii nr. 304/2022 rezervă competența în materie maritimă și fluvială curților de apel și tribunalelor, excluzând implicit judecătoriile din sfera acestor litigii. A accepta competența judecătoriei în cauzele maritime de mică valoare ar presupune că judecători ai acestor instanțe soluționează materie specializată fără ca legea să prevadă vreo specializare corespunzătoare a completurilor lor.

3.2. INTERPRETAREA GRAMATICALĂ A ART. 47

Textul art. 47 identifică instanțele cu competență prin raportare directă la „tribunalele Constanța și Galați”. Norma nu spune „instanțele din circumscripția tribunalelor Constanța și Galați” și nici nu distinge între tribunale și judecătoriile aflate în circumscripția lor.

Această alegere lexicală este esențială și nu poate fi tratată ca una accidentală, alegerea cuvântului „tribunalelor” – și nu „instanțelor din circumscripția tribunalelor” – trimițând la tribunal ca instanță, nu la un simplu reper geografic.

3.3. INTERPRETAREA ISTORICĂ

18

Predecesoarea Legii nr. 304/2022, Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, conținea o dispoziție identică, stabilind că tribunalele Constanța și Galați sunt competente în cauzele maritime și fluviale. Sub imperiul acestei reglementări însă practica judiciară era sensibil mai uniformă, tribunalele soluționând litigiile maritime fără a mai pune în discuție criteriul valoric.

De altfel, însuși Decretul nr. 203/1974 evidențiază că rațiunea normei este de a rezerva cauzele maritime unor „organe judiciare specializate”, ceea ce este structural incompatibil cu fragmentarea competenței pe criterii valorice.

Mai mult, după abrogarea Decretului nr. 203/1974, odată cu desființarea secțiilor maritime și fluviale, la instanțele judecătorești din Constanța și Galați a încetat orice specializare în materie, cauzele în drept maritim, fluvial și portuar fiind trimise unei secții civile (fostă comercială) alături de celelalte litigii dintre profesioniști (societăți foste comerciale și diverse), dar tot la nivelul tribunalelor, indiferent de valoarea obiectului cererilor.

IV. RAPORTUL CU NORMELE DE COMPETENȚĂ DIN CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ

4.1. ARHITECTURA COMPETENȚEI MATERIALE ÎN CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Codul de procedură civilă (Legea nr. 134/2010, republicată) a operat o modificare structurală fundamentală față de reglementarea anterioară: tribunalul a devenit instanța cu plenitudine de competență pentru judecata în primă instanță, în sensul că judecă toate cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe (art. 95

pct. 1 C.proc.civ.). Judecătoria a încetat să mai fie instanța de drept comun și a devenit o instanță de excepție, cu competență limitată la categoriile expres și limitativ prevăzute de lege²⁾.

Printre excepțiile conferite judecătoriei se numără, la art. 94 pct. 1 lit. j) C.proc.civ., cererile evaluabile în bani în valoare de până la 200.000 lei inclusiv, indiferent de calitatea părților. Tribunalul judecă, în primă instanță, în temeiul art. 95 pct. 1 C.proc.civ., toate cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe.

4.2. TEZA COMPETENȚEI JUDECĂTORIEI ÎN CAUZELE MARITIME DE MICĂ VALOARE

Potrivit unei interpretări practicate de unele completuri, art. 47 din Legea nr. 304/2022 ar fi o normă de natură exclusiv teritorială, care delimitează circumscripțiile în interiorul cărora se aplică regulile generale de competență materială din Codul de procedură civilă. Conform acestui raționament, pentru o cauză maritimă cu o valoare sub 200.000 lei, competență materială ar fi judecătoria, cu singura particularitate că judecătoria competentă teritorial se determină conform circumscripției stabilite de art. 47.

4.3. CRITICA INTERPRETĂRII TERITORIALISTE

Teza teritorialistă este inacceptabilă pentru mai multe motive.

În primul rând, ea ignoră conținutul obiectiv al normei: art. 47 identifică „tribunalele” ca instanțe de referință, nu circumscripțiile sau „instanțele din circumscripție”. Această alegere lexicală nu poate fi tratată ca accidentală în cuprinsul unui act normativ de organizare judiciară.

În al doilea rând, dacă art. 47 ar fi o simplă normă teritorială, el n-ar mai fi necesar, întrucât regulile teritoriale generale din Codul de procedură civilă ar fi aplicabile oricum. Orice normă trebuie interpretată în sensul producerii unui efect util propriu, iar efectul util al art. 47 nu poate fi decât atribuirea de competență materială – nu o simplă delimitare geografică.

În al treilea rând, interpretarea teritorialistă face inutile dispozițiile art. 40 alin. (3) din Legea nr. 304/2022, care prevăd organizarea de completuri specializate pentru cauze maritime la tribunale. Dacă judecătoriile ar judeca cauzele maritime de mică valoare, ar fi necesară și organizarea de completuri specializate la nivel de judecătorie – ceea ce legea nu a prevăzut.

V. PRINCIPIUL *SPECIALIA GENERALIBUS DEROGANT* ÎN MATERIA COMPETENȚEI

5.1. APLICABILITATEA PRINCIPIULUI

Principiul *specialia generalibus derogant* este unul dintre pilonii fundamentali ai tehnicii de interpretare juridică, consacrat în sistemul de drept român prin art. 15 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, potrivit căruia actele normative speciale au prioritate față de cele generale. Aplicat în materia normelor de competență, principiul înseamnă că norma specială prevalează asupra celei generale ori de câte ori sunt îndeplinite condițiile prevăzute de norma specială.

²⁾ V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 310-315.

5.2. ART. 47 CA NORMĂ SPECIALĂ DE COMPETENȚĂ

Art. 47 din Legea nr. 304/2022 îndeplinește toate condițiile pentru a fi calificat drept normă specială față de regulile generale de competență materială din Codul de procedură civilă:

(a) este conținut într-un act normativ care reglementează organizarea judiciară (Legea nr. 304/2022), față de Codul de procedură civilă care instituie regulile procesuale generale;

(b) se aplică exclusiv unei categorii determinate de litigii (cauzele maritime și fluviale), spre deosebire de norma generală care vizează orice cereri;

(c) stabilește instanțele competente prin raportare directă la natura raportului juridic, iar nu la valoarea obiectului cererii.

Efectul aplicării principiului este clar: în cauzele maritime și fluviale, norma specială a art. 47 din Legea nr. 304/2022 prevalează asupra normelor generale de competență materială din art. 94 pct. 1 lit. j) C.proc.civ. Tribunalul este instanța competentă material să soluționeze în primă instanță toate cauzele maritime și fluviale, indiferent de valoarea obiectului cererii.

5.3. CARACTERUL DE ORDINE PUBLICĂ AL NORMELOR DE COMPETENȚĂ SPECIALĂ

Normele de competență materială sunt de ordine publică. Consecința practică este că necompetența materială poate fi invocată de instanță din oficiu, oricând în cursul procesului, în temeiul art. 130 alin. (1) C.proc.civ., indiferent dacă părțile au ridicat sau nu excepția. Această particularitate amplifică importanța interpretării unitare: practica neunitară în materia competenței generează incertitudine juridică cu privire la un aspect de ordine publică.

VI. PRACTICĂ JUDICIARĂ DIVERGENTĂ – RADIOGRAFIE

6.1. CELE DOUĂ ORIENTĂRI JURISPRUDENȚIALE

Analiza hotărârilor pronunțate în materie relevă existența a două orientări diametral opuse.

Prima orientare – „orientarea competenței tribunalului” – apreciază că art. 47 din Legea nr. 304/2022 instituie o competență materială specială în favoarea tribunalului pentru toate cauzele maritime și fluviale, indiferent de valoarea obiectului cererii. Această orientare aplică principiul *specialia generalibus derogant* și valorifică interpretarea gramaticală și teleologică a normei.

A doua orientare – „orientarea competenței judecătoriei” – pornește de la premisa că art. 47 este o normă de delimitare teritorială, iar competența materială se stabilește după regulile generale din Codul de procedură civilă. Conform acestei orientări, în cererile cu o valoare mai mică de 200.000 lei, judecătoria este competentă material; art. 47 determină numai care judecătorie este teritorial competentă.

6.2. SITUAȚII CONCRETE GENERATE DE DIVERGENȚĂ

Divergența de orientare a produs situații concrete care ilustrează amploarea problemei. Tribunalul Constanța, Secția a II-a civilă, a declinat prin două hotărâri distincte pronunțate în noiembrie 2025 competența de soluționare a unor cauze privind contrastalii și costuri de depozitare generate de transporturi maritime containerizate.

Prin sentința civilă nr. 984 din 11 noiembrie 2025³⁾, tribunalul a declinat competența în favoarea Judecătoria Sectorului 5 București, reținând că art. 47 din Legea nr. 304/2022 este o normă de organizare judiciară, iar nu de competență materială, că litigiul – evaluat la suma de 14.714,14 lei – nu îndeplinește criteriile pentru calificarea drept cauză maritimă prin raportare la Convenția internațională pentru unificarea anumitor reguli referitoare la sechestrul asigurător de nave maritime, semnată la Bruxelles în 1952, și că valoarea sub plafonul de 200.000 lei atrage competența judecătoria în temeiul art. 94 pct. 1 lit. k) din Codul de procedură civilă.

Prin sentința civilă nr. 996 din 13 noiembrie 2025⁴⁾, tribunalul a declinat competența în favoarea Judecătoria Constanța, reținând aceleași argumente: art. 47 din Legea nr. 304/2022 constituie exclusiv o normă de organizare judiciară, fără aptitudinea de a atribui competență materială, iar valoarea obiectului cererii (79.847,58 lei) se situează sub plafonul prevăzut de art. 94 pct. 1 lit. k) din Codul de procedură civilă.

Instanțele sesizate ca urmare a declinărilor au adoptat poziții diametral opuse față de cele ale Tribunalului Constanța, statuând că litigiile au natura unor cauze maritime și fluviale și declinând la rândul lor competența în favoarea tribunalului.

Judecătoria Sectorului 5 București, prin sentința civilă nr. 2167 din 26 februarie 2026⁵⁾, a reținut că litigiul decurgând dintr-un contract de transport maritim, concretizat în pretenții de contrastalii și costuri de blocare în terminal, are natura unei cauze maritime în sensul art. 47 din Legea nr. 304/2022, că norma respectivă are caracter special și prevalează, în temeiul principiului *specialia generalibus derogant*, asupra regulilor valorice de drept comun, și că interpretarea gramaticală a textului conduce la atribuirea competenței direct tribunalului, iar nu instanțelor din circumscripția sa. Judecătoria a declinat competența în favoarea Tribunalului Constanța – Secția a II-a civilă și a constatat ivit conflictul negativ de competență, dosarul fiind înaintat Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru soluționare. Prin Hotărârea nr. 900 din data de 26 mai 2026⁶⁾, pronunțată de Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, instanța supremă a stabilit competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului Constanța, confirmând astfel orientarea jurisprudențială favorabilă competenței tribunalului în cauzele maritime și fluviale, indiferent de valoarea obiectului cererii.

Similar, Judecătoria Constanța, prin sentința civilă nr. 3113 din 9 martie 2026⁷⁾, a reținut că prezentul litigiu are natura unei cauze maritime, că art. 47 din Legea nr. 304/2022 instituie o normă derogatorie specială de competență materială și că interpretarea sistematică și teleologică confirmă că scopul normei este concentrarea competenței și asigurarea unei practici unitare, a declinat competența în favoarea Tribunalului Constanța și a constatat ivit conflictul negativ de competență, dosarul fiind trimis la Curtea de Apel Constanța, care, prin Hotărârea nr. 1 din 27 mai 2026, a stabilit competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului Constanța, Secția a II-a civilă.

³⁾ Documentul este disponibil online la adresa <https://www.rejust.ro/juris/84d525g78>

⁴⁾ Documentul este disponibil online la adresa <https://www.rejust.ro/juris/659gge423>

⁵⁾ Documentul este disponibil online la adresa <https://www.rejust.ro/juris/3g992ee72>

⁶⁾ Dosar nr. 4441/118/2025, aflat pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția a II-a civilă. Soluția poate fi verificată pe portalul instanței la adresa <https://www.iccj.ro>

⁷⁾ Documentul este disponibil online la adresa <https://www.rejust.ro/juris/46ee34d7g>

La nivelul circumscripției Tribunalului Galați, aceeași divergență s-a manifestat similar, ajungându-se la soluționare expresă prin pronunțarea unei hotărâri de instanță de control.

Judecătoria Brăila, prin sentința civilă nr. 5448 din 26 iulie 2024⁸⁾, a admis excepția necompetenței sale materiale și a declinat competența în favoarea Tribunalului Galați, reținând că litigiul decurgând dintr-un contract de închiriere teren portuar, încheiat în temeiul Ordonanței Guvernului nr. 22/1999 privind administrarea porturilor și a căilor navigabile, utilizarea infrastructurilor de transport naval aparținând domeniului public, precum și desfășurarea activităților de transport naval în porturi și pe căile navigabile interioare, reprezintă o cauză maritimă și fluvială în sensul art. 47 din Legea nr. 304/2022.

Tribunalul Galați a declinat la rândul său competența în favoarea judecătoriei, constatând conflict negativ de competență, dosarul fiind înaintat Curții de Apel Galați. Aceasta, prin sentința nr. 1 din 15 ianuarie 2025⁹⁾, a soluționat conflictul stabilind competența de soluționare în favoarea Tribunalului Galați, confirmând că litigiile izvorând din contracte reglementate de Ordonanța Guvernului nr. 22/1999 au natura cauzelor maritime și fluviale, că închirierea infrastructurii portuare integrează activitatea de administrare portuară, iar competența materială și teritorială aparține tribunalului desemnat de art. 47 din Legea nr. 304/2022.

6.3. IMPLICAȚIILE PRACTICE ALE DIVERGENȚEI

Practica neunitară produce consecințe imediate și concrete. Pentru justițiabili, incertitudinea privind instanța competentă generează cheltuieli suplimentare (taxe judiciare, onorarii de avocat pentru conflicte de competență) și tergiversarea judecării fondului cauzei, incompatibilă cu dreptul la judecarea cauzelor într-un termen rezonabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

La nivelul sistemului judiciar, conflictele negative de competență supraîncarcă inclusiv Înalta Curte de Casație și Justiție cu o problemă care ar trebui clarificată prin jurisprudență obligatorie sau prin intervenție legislativă. Din perspectiva coerenței dreptului, aplicarea unor standarde diferite pentru aceleași tipuri de raporturi juridice subminează principiile securității juridice și previzibilității dreptului, consacrate de art. 1 alin. (5) din Constituția României.

VII. CONCLUZII ȘI CONSIDERAȚII DE LEGE FERENDA

7.1. TEZA SUSȚINUTĂ DE AUTOR

Interpretarea art. 47 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară trebuie realizată în cheie sistematică și teleologică, pornind de la locul normei în arhitectura legii și de la rațiunea istorică a reglementării. Concluzia care se impune astfel este că art. 47 instituie o competență materială specială, exclusivă, în favoarea tribunalului pentru toate cauzele maritime și fluviale, indiferent de valoarea obiectului cererii.

⁸⁾ Documentul este disponibil online la adresa <https://www.rejust.ro/juris/23g2ge242>

⁹⁾ Documentul este disponibil online la adresa <https://www.rejust.ro/juris/59dgd5de>

7.2. CONSIDERAȚII DE LEGE FERENDA

Clarificarea legislativă este necesară pentru a pune capăt divergenței și a asigura securitatea juridică. Se propune, *de lege ferenda*, completarea art. 47 din Legea nr. 304/2022 cu un alineat explicit care să prevadă că tribunalele Constanța și Galați judecă în primă instanță toate cauzele maritime și fluviale, indiferent de valoarea obiectului cererii.

Alternativ, în regim de urgență, se impune fie promovarea unui recurs în interesul legii de către Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, fie sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, în temeiul art. 519 și următoarele din Codul de procedură civilă.

7.3. CONCLUZII

Problema competenței în litigiile maritime și fluviale, deși aparent minoră, atinge un principiu fundamental al dreptului procesual: securitatea juridică. Dreptul de acces la justiție garantat de art. 6 din CEDO presupune nu doar posibilitatea tehnico-juridică de a se adresa instanțelor, ci și predictibilitatea instanței competente. Divergența actuală de practică este incompatibilă cu exigențele unui stat de drept.

Argumentul esențial în favoarea stabilirii competenței tribunalului, constă nu numai în interpretarea normei, ci și în consecvența cu rațiunea adâncă a specializării judiciare: un judecător care soluționează sistematic cauze maritime va cunoaște conosamentul, *charter-party-ul* și uzanțele portuare internaționale; un judecător de judecătorie, chemat ocazional să aplice regulile dreptului maritim, nu va beneficia de aceeași expertiză. Această experiență acumulată prin specializare constituie garanția calității actului de justiție în materia dreptului maritim și fluvial – domeniu care, prin natura sa, reclamă judecători specializați, nu fragmente de competență distribuite pe criterii valorice.

SCURTE CONSIDERAȚII PRIVIND POTENȚIALUL DE NELEGALITATE AL TERMENULUI DE EXECUTARE A CONTRACTULUI CA FACTOR DE EVALUARE ÎN ACHIZIȚIILE PUBLICE

Teodora Borca*

Rezumat: Autoritățile contractante inițiază proceduri de achiziții publice și hotărăsc cerințele, obiectul și modalitatea de desfășurare a procedurilor în funcție de necesitățile acestora și urmărind satisfacerea unui interes public. Autoritățile au libertatea de a stabili factori de evaluare pentru departajarea ofertelor, însă acești factori nu trebuie să constituie obstacole absolute și, mai ales, nelegitime în calea liberului acces al operatorilor economici la procedurile de achiziții.

Cuvinte-cheie: achiziții publice; licitația deschisă; termen de executare; factori de evaluare; egalitate de tratament; Legea nr. 98/2016

Summary: Contracting authorities initiate public procurement procedures and decide on the requirements, the object and the way the procedures are conducted based on their needs and aiming to satisfy a public interest. Authorities are free to establish evaluation factors in order to differentiate between tenders, but these factors cannot constitute absolute and more importantly unfair obstacles to economic operators' free access to public procurement procedures.

Keywords: public procurement; open procedure; execution term; evaluation factors; equality of treatment; law no. 98/2016

1. PREAMBUL. TEMATICA ABORDATĂ

Pentru a iniția o procedură de achiziții, o autoritate contractantă întocmește, ca element esențial al procedurii, documentația de atribuire, care conține „toate informațiile necesare pentru a asigura operatorilor economici o informare completă, corectă și precisă cu privire la cerințele achiziției, obiectul contractului și modul de desfășurare

* Teodora Borca este avocat definitiv, membru al Baroului Cluj. Poate fi contactată la adresa de e-mail av.teodoraborca@gmail.com.

a procedurii de atribuire” (art. 154 din Legea nr. 98/2016¹⁾). Prin documentație se trasează cadrul general al procedurii: tipul contractului, obiectul, accesoriile, specificațiile tehnice pe care trebuie să le întrunească în mod obligatoriu bunurile, serviciile sau lucrările, etc.

Ca regulă, în cazul licitației deschise – procedura de achiziții care va fi tratată în prezenta lucrare – oferta câștigătoare va fi oferta care îndeplinește toate cerințele impuse prin documentație și este cea mai avantajoasă din punct de vedere economic: oferta cu prețul cel mai scăzut sau oferta cu cel mai bun raport calitate-preț, după caz.

În situația în care criteriul de atribuire este reprezentat de cel mai bun raport calitate-preț, acesta va fi analizat pe baza unor „factori de evaluare care includ aspecte calitative, de mediu și/sau sociale în legătură cu obiectul contractului de achiziție publică/acordului-cadru” [art. 187 alin. (4) din Legea nr. 98/2016].

Printre factori de evaluare precum avantajele tehnice, accesibilitatea sau calificarea și experiența personalului ofertantului, art. 187 alin. (5) din Legea nr. 98/2016 stabilește posibilitatea autorității contractante de a include ca factor de evaluare termenul de executare: „Factorii de evaluare prevăzuți la alin. (4) pot viza, printre altele (...) c) serviciile postvânzare, asistența tehnică și condițiile de livrare, cum ar fi data livrării, procesul de livrare și termenul de livrare sau de finalizare” (s.n.).

Deși este unul dintre factorii de evaluare cei mai de întâlniți în practică, deseori se neglijează legalitatea includerii termenului de executare ca factor de evaluare: atât din perspectiva stabilirii în sine a acestuia ca factor, cât și din perspectiva ponderii pe care o are acesta. La o primă și superficială privire, acesta apare ca un criteriu general-rezonabil, însă modalitatea în care este reglementat în concret prin documentația de atribuire poate suscita în practică probleme de legalitate a procedurii, în special prin prisma liberului acces la procedurile de achiziții și obligativitatea asigurării egalității de tratament a ofertanților.

2. JUSTIFICAREA FACTORILOR DE EVALUARE

Conform art. 32 alin. (2) din Normele metodologice ale Legii nr. 98/2016²⁾, „Factorii de evaluare a ofertelor, precum și algoritmul de punctare (...) **trebuie să aducă un avantaj real, să nu fie formali și să poată fi urmăriți în cadrul procesului de evaluare a ofertelor și aplicare a criteriului de atribuire**” (s.n.).

Alin. (8) și (9) ale aceluiași text legal stabilesc: „Atunci când stabilește factorii de evaluare a ofertelor, **autoritatea contractantă nu are dreptul de a utiliza factori care: (...) b) nu reflectă un avantaj pe care autoritatea contractantă îl poate obține prin utilizarea factorului de evaluare respectiv. (9) Pondere stabilită pentru fiecare factor de evaluare nu trebuie să conducă la distorsionarea rezultatului aplicării procedurii pentru atribuirea contractului de achiziție publică. Pentru fiecare factor de evaluare autoritatea contractantă are obligația de a stabili o pondere care să reflecte în mod corect: a) importanța caracteristicii tehnice/funcționale considerate a reprezenta un avantaj calitativ, de mediu și/sau social ce poate fi punctat; (...)**” (s.n.).

În esență, legea impune autorității contractante să justifice *avantajul concret* pe care l-ar obține prin atribuirea contractului ofertantului care întrunește cel mai mare punctaj în urma analizării factorilor de evaluare – atât în ceea ce privește stabilirea unui factor de evaluare, cât și în ceea ce privește ponderea acestuia față de ceilalți factori.

Rațiunea acestor norme este simplă. Astfel cum am arătat în secțiunea introductivă oferta câștigătoare trebuie să fie, ca regulă, cea mai avantajoasă economic. Aceasta întrucât banii publici trebuie folosiți în cele mai stricte

¹⁾ Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice, publicată în M. Of. nr. 390 din 23 mai 2016.

²⁾ Adoptate prin Hotărârea Guvernului nr. 395/2016, publicată în M. Of. nr. 423 din 06 iunie 2016.

condiții și în cel mai eficient mod. Factorii de evaluare scad din importanța laturii economice, astfel că o ofertă mai costisitoare financiar ar putea fi declarată câștigătoare dacă ar asigura avantaje de altă natură – prevăzute ca factori de evaluare.

Prin urmare, este esențial ca orice factor de evaluare să aducă un avantaj considerabil autorității, avantaj care să justifice investiția financiară mai mare.

La nivel teoretic, *executarea în termen scurt a unui contract poate părea a fi avantajoasă* din considerente precum eficiența sau chiar imaginea autorității publice în societate – executarea cu celeritate a unor proiecte de interes public întărește încrederea și respectul cetățenilor față de autoritate.

În practică, se invocă deseori ca presupus avantaj *posibilitatea autorității de a dispune rapid de bunuri/lucrări*. Acest beneficiu este, însă, unul pur ipotetic, iar în realitate *executarea precoce a unui contract poate fi chiar dăunătoare*. Cât timp bunurile/lucrările nu sunt alocate unor întrebuițări efective, acestea se deteriorează în mod inutil prin simpla trecere a timpului, se devalorizează și generează costuri de întreținere nejustificate. Mai mult decât atât, pot începe să curgă și chiar să se împlinească eventualele termene de garanție, fără ca autoritatea să beneficieze în concret de acestea.

Așadar, avantajul punctării unei oferte cu termen de executare redus trebuie să fie unul real, efectiv – *autoritatea trebuie să justifice urgența* care impune executarea promptă a contractului de achiziție ce urmează a fi atribuit.

3. EGALITATEA DE TRATAMENT. LIBERUL ACCES LA PROCEDURA DE ACHIZIȚII

Legea nr. 98/2016 prevede ca principii directoare în procedurile de achiziții publice, printre altele, liberul acces al potențialilor ofertanți la proceduri, tratamentul egal, nediscriminarea și transparența, iar la art. 71 stabilește regula generală: „În cadrul procedurii de licitație deschisă **orice operator economic are dreptul de a depune ofertă în urma publicării unui anunț de participare**” (s.n.).

Egalitatea de tratament și liberul acces la procedurile de achiziții presupun că operatorii au posibilitatea de a participa, dar și de a câștiga, în condiții egale, o procedură. Aceasta presupune, între altele, *posibilitatea reală a ofertanților de a se încadra în factorii de evaluare și de a acumula punctajul aferent*. În alte cuvinte, factorii de evaluare nu trebuie impuși într-o asemenea manieră încât să conducă la denaturarea concurenței.

Art. 1 alin. (2) din Norme metodologice prevede tocmai această obligație a autorității contractante: „Pe parcursul aplicării procedurii de atribuire, **autoritatea contractantă are obligația de a lua toate măsurile necesare pentru a evita apariția unor situații de natură să determine existența unui conflict de interese și/sau împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței**” (s.n.).

Recompensarea unor termene de executare reduse avantajează în mod evident *operatorii economici mari*, cu volum de activitate și cifră de afaceri considerabile, care le permit acestora executarea rapidă a unor contracte. În egală măsură, prin punctarea termenului redus de executare poate fi avantajat un operator economic care *produce/ deține/ execută un anumit tip de bun/lucrare*, cu *specificații tehnice precis impuse* de autoritatea contractantă, cu înlăturarea din procedură a altor ofertanți care ar necesita un oarecare timp pentru adaptarea propriilor produse/ tehnici la cerințele autorității.

Desigur, aceste aspecte trebuie analizate având în vedere toate circumstanțele relevante, documentația de atribuire, toți factorii de evaluare impuși, pentru a evalua atât caracterul justificat al recompensării termenului de executare redus, cât și eventuala intenție de avantajare indirectă a anumitor operatori economici sau de dezavantajare a altora.

Într-o speță³⁾, autoritatea contractantă inițiasse o licitație deschisă pentru achiziționarea unor autoutilitare, stabilind un factor de evaluare termenul de livrare: 30 zile – 40 puncte, 60 zile – 20 puncte, 90 zile – 0 puncte, 90 zile fiind termenul maxim acceptat. Autoutilitarele nu sunt produse comune, dar, mai mult decât atât, nici nu aveau specificații tehnice standard, astfel că majoritatea operatorilor economici ar fi trebuit să își adapteze produsele pentru a se încadra în prevederile caietului de sarcini. Autoritatea nu justificase în niciun mod urgența atribuirii contractului, iar specificațiile tehnice deosebite avantajau un singur operator economic care deținea pe stoc utilaje tocmai cu configurația solicitată.

Fiind sesizat de către un potențial ofertant cu privire la denaturarea concurenței de către autoritatea contractantă, Consiliul Național de Soluționare a Contestațiilor a arătat că ofertanții nu sunt împiedicați să participe la procedură, întrucât au posibilitatea de a oferta orice termen de livrare care să se încadreze în limita de 90 zile, fiind irelevant că nu ar putea obține punctajul aferent factorului de evaluare.

Curtea de Apel Cluj, însă, a infirmat raționamentul Consiliului și a subliniat că „(...) față de bunurile a căror livrare este în discuție, respectiv autoutilitare de mari dimensiuni, **un termen de livrare de 30 de zile apare ca fiind deosebit de scurt și presupune ca ofertanții să aibă aceste bunuri în stoc. Pe de altă parte, ponderea factorului de evaluare este foarte mare, respectiv de 40% din punctaj. În acest context, autoritatea contractantă era ținută să justifice urgența deosebită care o determină să stabilească acest factor de evaluare și ponderea lui. Aspectele reținute de Consiliu, potrivit cărora această cerință nu împiedică intimata să participe la procedură cu un alt termen de livrare, nu pot fi validate. #### ar participa la această procedură cu un termen de livrare de 90 de zile petenta ar pierde automat 40% din punctaj, fiind mai mult decât evident că nu ar mai putea câștiga licitația, deoarece este greu de imaginat ce preț și ce perioadă de garanție ar putea oferi pentru a compensa acest dezavantaj major**” (s.n.).

Curtea de Apel a confirmat că posibilitatea de a participa la o procedură de achiziții presupune și posibilitatea de a câștiga acea procedură în condiții egale cu alți ofertanți. Factorii de evaluare nu trebuie să regleze artificial concurența, ci să constituie repere pertinente de departajare, bazate pe beneficii reale pentru autoritate.

4. CONCLUZII

Autoritățile se bucură de libertate și independență în alcătuirea documentațiilor de atribuire și stabilirea „regulilor de joc”, fiind cele mai în măsură să stabilească necesitățile pe care le au, dar și modalitatea în care le-ar satisface cel mai eficient.

În mod evident, lucrând cu diferiți operatori economici, inclusiv autoritățile pot dezvolta anumite preferințe pentru unii dintre ei, în considerarea calității bunurilor/serviciilor, a ușurinței de relaționare, a apropierii geografice etc. Autoritățile însă nu se bucură de libertate și independență în alegerea co-contractanților (fără a intra în discuție cu privire la particularitățile achiziției directe sau ale altor proceduri).

Prin urmare, acestea nu pot denatura concurența și influența rezultatul procedurii prin stabilirea unor factori de evaluare care dezavantajează indirect marea masă a potențialilor ofertanți, în lipsa unor justificări adecvate pentru factorii respectivi. Modalitatea de reglementare a termenului de executare punctat poate ascunde o asemenea favorizare, astfel că acesta trebuie analizat în contextul achiziției și nu izolat. Punctarea unui termen de executare extrem de redus poate atrage nelegalitatea procedurii dacă nu poate fi demonstrată o urgență reală.

³⁾ Hotărârea nr. 975/2024 din 28 octombrie 2024 pronunțată de Curtea de Apel Cluj, cod RJ de7g5867g, disponibilă pe [rejust.ro](https://www.rejust.ro), accesat la data de 13 aprilie 2026.

DEMNITATEA ȘI ETICA PROFESIEI DE AVOCAT ÎN RAPORT CU CEA DE MEDIC ȘI DE PREOT. PERSPECTIVE TEORETICE, APLICAȚII PRACTICE ȘI ANALIZĂ COMPARATIVĂ EUROPEANĂ

Horațiu-Adrian **Bodea***

Rezumat: *Lucrarea analizează comparativ demnitatea și etica profesiei de avocat în raport cu cele de medic și preot, evidențiind fundamentele morale și juridice ale fiecăreia. Sunt examinate situații practice și dileme etice specifice, precum și modul diferit de raportare la adevăr. Studiul include o perspectivă comparativă asupra sistemelor din Italia, Franța și Anglia. Concluzia subliniază rolul comun al acestor profesii în protejarea demnității umane.*

Cuvinte-cheie: *etică profesională; demnitate; avocat; medic; preot; deontologie; responsabilitate; adevăr juridic; bioetică; drept comparat*

Summary: *The paper provides a comparative analysis of the dignity and ethics of the legal profession in relation to those of the medical and priestly professions, highlighting their moral and legal foundations. It examines practical situations and ethical dilemmas, as well as their distinct approaches to truth. The study includes a comparative perspective on Italy, France, and England. The conclusion emphasizes their shared role in safeguarding human dignity.*

Keywords: *professional ethics; dignity; lawyer; physician; priest; deontology; responsibility; legal truth; bioethics; comparative law*

1. INTRODUCERE

Profesiile juridice, medicale și religioase au constituit, de-a lungul istoriei, piloni fundamentali ai organizării sociale, fiind asociate nu doar cu competențe tehnice, ci și cu o profundă încărcătură morală și simbolică. Avocatul, medicul și preotul sunt, fiecare în domeniul său, gardieni ai unor valori esențiale: dreptatea, viața și spiritul. Într-o societate democratică și pluralistă, aceste profesii sunt chemate să răspundă unor exigențe etice din ce în ce mai complexe, generate de dinamica normativă și de transformările societății contemporane.

* Horațiu-Adrian Bodea este avocat, membru al Baroului Cluj și al Consiliului Baroului Cluj, Lector INPPA, doctor. Poate fi contactat la adresa de e-mail adrian.bodea@avocatbodea.ro.

Articolul propune o analiză comparativă a demnității și eticii profesiei de avocat în raport cu cea de medic și de preot, atât din perspectivă teoretică, cât și practică, cu referire la sistemele juridice din Italia, Franța și Anglia. Se urmărește evidențierea convergențelor axiologice, dar și a diferențelor structurale, precum și modul în care aceste profesii răspund, în concret, provocărilor etice contemporane.

Demnitatea profesională este analizată în doctrină ca expresie a rolului social al profesiilor juridice și a responsabilităților morale asociate acestora¹⁾. În cazul avocatului, aceasta derivă din funcția sa de garant al dreptului la apărare și al accesului la justiție²⁾. Medicul își fundamentează demnitatea pe protejarea vieții și sănătății pacientului, iar preotul pe îndrumarea spirituală și relația cu transcendența.

Un element comun acestor profesii este încrederea. Fără încredere, actul profesional devine imposibil. În literatura de specialitate, relația de încredere este considerată fundamentul exercitării profesiilor juridice și medicale³⁾. Secretul profesional, prezent în toate cele trei domenii, reprezintă o manifestare concretă a acestei încrederi. Astfel, avocatul este obligat să păstreze confidențialitatea informațiilor primite de la client⁴⁾, medicul protejează datele pacientului⁵⁾, iar preotul respectă caracterul absolut al spovedaniei⁶⁾.

2. ETICA AVOCATULUI: ÎNTRE PARTIZANAT ȘI INTERESUL JUSTIȚIEI

Etica profesiei de avocat se distinge printr-o tensiune fundamentală: aceea dintre apărarea intereselor clientului și respectarea ordinii de drept. Spre deosebire de medic și preot, care urmăresc în mod direct binele persoanei, avocatul acționează într-un cadru adversarial, unde adevărul și dreptatea sunt rezultatul unei confruntări procedurale⁷⁾.

Una dintre cele mai sensibile și dezbătute probleme din etica profesiei de avocat este aceea a apărării unui client despre care avocatul știe sau bănuiește că este vinovat. Problema este analizată extensiv în literatura de specialitate, fiind considerată o tensiune structurală între morală și rolul profesional al avocatului⁸⁾.

În mod aparent paradoxal, sistemele juridice moderne nu doar că permit, ci chiar impun o asemenea conduită. Această obligație nu derivă dintr-o relativizare a moralei, ci dintr-un principiu fundamental al statului de drept: dreptul la apărare este universal și necondiționat de vinovăția subiectivă a persoanei⁹⁾.

Astfel, avocatul nu este un judecător al clientului său și nu are misiunea de a stabili adevărul material, ci de a se asigura că procedura juridică este respectată, iar acuzarea își îndeplinește sarcina probei. În sistemele de inspirație anglo-saxonă, această idee este consolidată prin reguli profesionale stricte, care interzic avocatului să prezinte probe pe care le știe ca fiind false, dar îi permit să conteste credibilitatea probelor acuzării și să valorifice

¹⁾ J.H. Merryman, R. Pérez-Perdomo, *The Civil Law Tradition: An Introduction to the Legal Systems of Europe and Latin America*, ed. a 4-a, Stanford University Press, 2018, pp. 5-8.

²⁾ *Ibidem*.

³⁾ J. Leubsdorf, *Legal Ethics*, Foundation Press, 2016, pp. 12-18.

⁴⁾ CCBE, Code of Conduct for European Lawyers, art. 2.3, disponibil pe site-ul oficial: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf

⁵⁾ T.L. Beauchamp, J.F. Childress, *Principles of Biomedical Ethics*, ed. a 8-a, Oxford University Press, 2019, pp. 106-110.

⁶⁾ Codul de Drept Canonic, Vatican, 1983, can. 983 §1. Documentul este disponibil online la adresa: https://www.intratext.com/IXT/ENG0017/_P3FHTM

⁷⁾ G.C. Hazard, W.W. Hodes, *The Law of Lawyering*, Aspen Publishers, 2001, pp. 50-65; a se vedea și J. Leubsdorf, *Legal Ethics*, Foundation Press, 2016, pp. 20-30.

⁸⁾ J. Leubsdorf, *Legal Ethics*, Foundation Press, 2016, pp. 120-130; a se vedea și D. Luban, *Lawyers and Justice: An Ethical Study*, Princeton University Press, 1988, pp. 50-65.

⁹⁾ H.L.A. Hart, *The Concept of Law*, Oxford University Press, 1994, pp. 156-160.

orice lacună procedurală¹⁰⁾. Prin urmare, apărarea unui client vinovat nu echivalează cu susținerea neadevărului, ci cu garantarea faptului că vinovăția este stabilită în mod legal și riguros.

Această poziționare generează o distincție esențială între adevărul moral și adevărul juridic. Avocatul operează în cadrul celui din urmă, care este rezultatul unui proces contradictoriu, guvernat de reguli precise. Demnitatea profesională nu este afectată de apărarea unui client vinovat, atâta timp cât avocatul nu încalcă limitele legii și ale deontologiei.

O altă dimensiune practică deosebit de importantă este reprezentată de conflictul de interese, una dintre cele mai stricte interdicții din etica profesională a avocatului. În toate sistemele europene, avocatul are obligația de a evita orice situație în care ar putea reprezenta sau consilia părți ale căror interese sunt contrare, chiar și indirect. Această regulă nu are doar un caracter formal, ci protejează însăși esența relației de încredere dintre avocat și client, fiind consacrată expres în reglementările profesionale, indiferent de sistemul juridic analizat. Astfel, Codul deontologic al avocaților europeni interzice reprezentarea în caz de conflict de interese¹¹⁾, legislația profesională din Franța consacră obligația de loialitate și independență¹²⁾, iar în dreptul anglo-saxon regulile profesionale impun evitarea conflictelor și gestionarea strictă a acestora¹³⁾.

De exemplu, un avocat care a oferit anterior consultanță unei societăți comerciale nu poate ulterior reprezenta partea adversă într-un litigiu împotriva acelei societăți, chiar dacă informațiile deținute nu sunt utilizate explicit. Simplul risc de a compromite confidențialitatea sau loialitatea este suficient pentru a impune abținerea, această regulă fiind consacrată în mod constant în reglementările profesionale.

În Franța și Italia, această regulă este interpretată într-un sens extensiv, fiind preferată prevenirea oricărei aparențe de incompatibilitate, aspect subliniat în doctrină și în normele deontologice¹⁴⁾. În Anglia, reglementarea este mai formalizată, dar la fel de strict aplicată¹⁵⁾.

Conflictul de interese evidențiază faptul că etica avocatului nu este doar o chestiune de conduită personală, ci și una de percepție publică și credibilitate instituțională. În absența acestei reguli, încrederea în profesie ar fi grav afectată.

În dreptul român, aceste principii sunt consacrate în mod expres și detaliat de Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, de Statutul profesiei de avocat și de Codul deontologic al avocatului român. Astfel, art. 2 alin. (3) din Legea nr. 51/1995 stabilește că avocatul este dator să acționeze cu demnitate, conștiință profesională și bună-credință, iar art. 11 reglementează incompatibilitățile profesiei – o expresie normativă a ideii că statutul de avocat nu se suspendă niciodată, ci guvernează întreaga existență publică a profesionistului. Codul deontologic al avocatului român consacră, prin art. 6, obligația expresă de a menține o conduită demnă și în afara exercitării propriu-zise a profesiei, recunoscând că demnitatea nu este o calitate care se activează la intrarea în barou și se dezactivează la ieșire. Art. 259 din Statutul profesiei de avocat prevede sancțiuni disciplinare inclusiv pentru abateri săvârșite în viața publică, atunci când acestea sunt de natură să

¹⁰⁾ Bar Standards Board, BSB Handbook, rC3 (duty to act with honesty and integrity) și rC6 (interdicția de a induce în eroare instanța), disponibil la: <https://www.barstandardsboard.org.uk/the-bsb-handbook.html>

¹¹⁾ CCBE, Code of Conduct for European Lawyers, art. 3.2, disponibil la: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf

¹²⁾ Règlement Intérieur National de la profession d'avocat (Franța), art. 4 – Conflits d'intérêts, disponibil la: <https://www.cnb.avocat.fr>

¹³⁾ Bar Standards Board, BSB Handbook, rC21-rC25 (conflicts of interest), disponibil la: <https://www.barstandardsboard.org.uk/the-bsb-handbook.html>

¹⁴⁾ Règlement Intérieur National de la profession d'avocat (Franța), art. 4 – Conflits d'intérêts, disponibil la: <https://cnb.avocat.fr/medias/file/rinconsolide-final---maj-10032026-69b3efdd32d1b4.99657001.pdf> și Consiglio Nazionale Forense, Codice Deontologico Forense (Italia), art. 24-27 (conflict de interese) disponibil la: <https://www.consigliozionaleforense.it/documents/20182/40227/NUOV+O+CODICE+DEONTOLOGICO+FORENSE+++agg.+2026.pdf/8abe438b-a6fd-b8a6-9009-abaf35005f7b?t=1775579120221>

¹⁵⁾ J. Leubsdorf, Legal Ethics, Foundation Press, 2016, pp. 130-140.

aducă atingere onoarei și prestigiului profesiei. Aceste norme reflectă nu doar alinierea sistemului român la standardele europene în materia eticii profesionale, ci și o concepție profundă, înrădăcinată în tradiția profesiei, potrivit căreia avocatul este avocat în permanență – la tribunal, pe stradă, la o masă festivă sau în orice alt context în care societatea îl percepe și îl judecă în consecință¹⁶.

În ceea ce privește strategiile de apărare, avocatul beneficiază de o marjă largă de apreciere în selectarea argumentelor și a mijloacelor juridice utilizate. El are dreptul – și chiar obligația – de a construi cea mai favorabilă interpretare a faptelor și a normelor juridice în interesul clientului său. Aceasta poate include contestarea probelor, reinterpretația circumstanțelor sau invocarea unor excepții procedurale.

Totuși, această libertate nu este nelimitată. Avocatul nu poate fabrica probe, nu poate determina martorii să depună mărturie mincinoasă și nu poate prezenta în mod deliberat informații false. Limita este trasată de obligația de onestitate față de instanță și de respectarea legalității procesului. În acest sens, avocatul este simultan un apărător al intereselor clientului și un participant responsabil la actul de justiție.

Această dualitate definește specificul eticii avocatului, care poate fi caracterizată ca o etică a loialității procesuale. Spre deosebire de medic sau preot, care sunt orientați direct către un bine substanțial (sănătatea sau mântuirea), avocatul operează într-un cadru procedural în care binele este mediat de reguli și instituții. El nu este chemat să stabilească adevărul absolut, ci să contribuie la realizarea unui proces echitabil.

Prin urmare, etica avocatului nu trebuie înțeleasă ca o formă de relativism moral, ci ca o adaptare specifică la logica sistemului juridic. Loialitatea sa nu este față de un adevăr abstract, ci față de procedura justă, drepturile clientului și integritatea procesului. Tocmai această poziționare conferă profesiei o complexitate aparte și justifică statutul său distinct în raport cu alte profesii vocaționale.

3. ETICA MEDICALĂ ȘI RELIGIOASĂ: COMPARAȚIE FUNCȚIONALĂ

Etica medicală contemporană este structurată în jurul unui cadru principial consacrat în literatura de specialitate, în special prin lucrarea lui Tom L. Beauchamp și James F. Childress¹⁷, care identifică patru principii fundamentale: autonomia, beneficența, non-maleficiența și justiția. Acestea nu reprezintă simple reperi teoretice, ci instrumente operaționale care ghidează deciziile medicului în situații concrete, adesea marcate de incertitudine și tensiune morală.

Principiul autonomiei consacră dreptul pacientului de a decide în mod liber asupra propriului corp și tratament¹⁸. Aceasta presupune nu doar consimțământul informat, ci și respectarea deciziilor pacientului chiar și atunci când acestea contravin opiniei medicale. Spre exemplu, în literatura de specialitate este frecvent invocată situația refuzului unui tratament salvator de viață de către un pacient conștient și informat, caz în care medicul este obligat să accepte această opțiune, chiar dacă, din perspectivă profesională, ea pare contrară interesului vital al persoanei¹⁹. În astfel de situații, medicul se confruntă cu o tensiune profundă între autonomia pacientului și principiul beneficenței.

¹⁶ Legea nr. 51/1995, art. 3 și art. 11, Statutul profesiei de avocat, art. 9–14, Codul deontologic al avocatului român, adoptat UNBR, disponibil la: <https://unbr.ro/publicam-hotararea-consiliului-unbr-nr-26817-iunie-2017-prin-care-se-aproba-codul-deontologic-al-avocatului-roman-prevazut-in-anexa>

¹⁷ T.L. Beauchamp, J.F. Childress, Principles of Biomedical Ethics, ed. a 8-a, Oxford University Press, 2019, pp. 99-303 (autonomie: pp. 99-148; beneficență: pp. 202-249; non-maleficiență: pp. 150-200; justiție: pp. 250-303).

¹⁸ *Ibidem*, pp. 99-105.

¹⁹ T.L. Beauchamp, J.F. Childress, op. cit., pp. 106-110.

Beneficența și non-maleficența impun medicului obligația de a acționa în interesul pacientului și de a evita producerea unui rău. Formula clasică *primum non nocere* exprimă această exigență minimă, însă în practică lucrurile sunt mult mai complexe. Orice intervenție medicală implică un anumit grad de risc, iar medicul trebuie să opereze o evaluare constantă între beneficiile potențiale și riscurile asociate. Astfel, etica medicală nu oferă soluții absolute, ci presupune o judecată prudentă, adaptată fiecărui caz în parte.

Principiul justiției introduce o dimensiune socială a eticii medicale, vizând distribuirea echitabilă a resurselor și accesul la îngrijire. În sistemele de sănătate moderne, medicul nu mai este doar un actor într-o relație individuală, ci și un participant la un sistem în care resursele sunt limitate, iar deciziile pot avea implicații colective.

În contrast, etica preotului este fundamentată pe norme de natură teologică și pe conceptul de responsabilitate spirituală, care transcende dimensiunea strict socială sau juridică. Preotul nu este doar un consilier moral, ci un mediator între om și divinitate, ceea ce conferă acțiunilor sale o semnificație profund diferită față de cea a medicului sau avocatului. Normele care îi guvernează conduita nu sunt rezultatul unui consens social sau al unei construcții raționale, ci sunt percepute ca derivând dintr-o autoritate revelată.

Unul dintre cele mai pregnante exemple ale acestei etici este secretul spovedaniei, consacrat în mod absolut în tradiția creștină. Preotul nu poate divulga, sub nicio formă și în nicio circumstanță, informațiile obținute în cadrul spovedaniei, chiar dacă acestea ar putea preveni un rău grav sau ar contribui la realizarea justiției. Această universalitate a misiunii sacerdotale se manifestă și dincolo de barierele lingvistice. Cu titlu personal, autorul mărturisește că, în cadrul unei vizite în Italia, a putut purta taina spovedaniei în limba italiană cu un preot local, care și-a exprimat surpriza față de fluența unui credincios străin. Episodul ilustrează că sacralitatea relației dintre preot și credincios nu depinde de naționalitate sau de jurisdicție canonică – ea este, prin esența sa, universală. Spre deosebire de secretul profesional al avocatului sau medicului, care poate cunoaște anumite limitări legale în situații excepționale, secretul confesional este inviolabil. Această rigiditate nu exprimă o lipsă de responsabilitate socială, ci reflectă o ierarhie a valorilor în care relația dintre individ și divinitate prevalează asupra oricăror considerente externe.

În acest context, diferențele dintre cele trei profesii devin evidente și pot fi sintetizate prin raportarea lor distinctă la adevăr.

Medicul este angajat în căutarea adevărului științific, un adevăr empiric, verificabil și supus revizuirii. Diagnosticul și tratamentul se bazează pe dovezi, pe metode experimentale și pe consensul comunității științifice. Adevărul medical nu este absolut, ci perfectibil, evoluând odată cu progresul cunoașterii.

Preotul, în schimb, operează cu un adevăr revelat, considerat imuabil și independent de verificarea empirică. Acest adevăr este acceptat prin credință și constituie fundamentul întregii activități pastorale. În acest sens, preotul nu caută adevărul, ci îl transmite și îl interpretează în raport cu situațiile concrete ale credincioșilor.

Avocatul, la rândul său, construiește un adevăr juridic, rezultat al unui proces contradictoriu și al aplicării normelor de drept. Acest adevăr nu coincide neapărat nici cu realitatea factuală, nici cu adevărul moral sau științific, ci reprezintă o concluzie instituțională, validată de instanță. Avocatul nu are obligația de a descoperi adevărul în sens absolut, ci de a contribui la configurarea lui în limitele procedurii și în interesul clientului.

Această tripartiție evidențiază nu doar diferențe metodologice, ci și diferențe profunde de filosofie profesională. Dacă medicul și preotul sunt orientați către un adevăr perceput ca fiind obiectiv (fie științific, fie revelat), avocatul operează într-un spațiu al pluralității interpretărilor, unde adevărul este rezultatul unei construcții argumentative. Tocmai această caracteristică conferă eticii avocatului o complexitate aparte, plasând-o într-o zonă de intersecție între moralitate, legalitate și strategie.

Prin urmare, comparația dintre aceste profesii nu evidențiază o ierarhie a valorilor, ci mai degrabă moduri diferite de a servi demnitatea umană, fiecare adaptat domeniului său specific: corporal, juridic sau spiritual.

Un element comun celor trei profesii, adesea trecut cu vederea în analizele teoretice, este raportul lor specific față de dimensiunea financiară a actului profesional. Niciuna dintre ele nu se definește prin câștig material și niciuna nu condiționează exercitarea misiunii sale fundamentale de existența unei remunerații. Medicul intervine pentru a salva o viață indiferent de context – pe stradă, în vacanță, în orice împrejurare în care prezența sa și urgența situației coincid, fără a aștepta onorariu și fără a pune în balanță costul personal al intervenției. Avocatul acordă, în virtutea rolului său social și a autorității morale pe care i-o conferă profesia, sfaturi juridice informale oricând și oricui se află în dificultate, orientând, lămurind, îndrumând – *pro bono*, în sensul cel mai literal al cuvântului. Preotul administrează cele șapte Sfinte Taine – Botezul, Mirungerea, Euharistia, Spovedania, Maslul, Cununia și Hirotonia – în numele lui Iisus Hristos și al Bisericii, în mod gratuit și necondiționat, indiferent de starea materială a credinciosului. Această dimensiune nu diminuează valoarea economică a serviciilor oferite în cadrul formal al profesiei, ci evidențiază un adevăr esențial: la baza tuturor celor trei vocații se află nu contractul, ci chemarea. Demnitatea profesiei derivă tocmai din această disponibilitate necondiționată – din faptul că medicul, avocatul și preotul nu sunt, în esența lor, prestatori de servicii, ci servitori ai unor valori care transcend orice tranzacție.

Această realitate nu este doar teoretică. Solidaritatea profesională transfrontalieră, despre care doctrina juridică europeană vorbește ca despre o consecință firească a valorilor comune ale profesiilor juridice liberale, se manifestă concret în situații cotidiene, adesea spontane și neformalizate. Cu titlu de experiență personală relevantă pentru tema prezentului studiu, autorul relatează că, în timpul unei vizite în Italia, a intrat, împreună cu soția sa – ambii avocați în Baroul Cluj – în Palatul de Justiție din Lucca, prezentând legitimațiile profesionale la intrare. Curioși să observe modul în care se desfășoară o ședință de judecată în sistemul italian, s-au așezat discret în sala de judecată. La un moment dat, judecătorul care prezida ședința a suspendat dezbaterile și li s-a adresat politicos, presupunând că ar putea fi martori sau interpreți care așteptau în sala greșită. Ridicându-se în picioare, cei doi avocați români i-au explicat, cu respectul cuvenit, că sunt simpli turiști, atrași de curiozitatea profesională față de procedura italiană. Reacția judecătorului și a avocaților prezenți a fost remarcabilă: ședința a fost suspendată câteva minute, a fost contactat un avocat din Baroul din Lucca, iar oaspeților români li s-a oferit ospitalitate profesională desăvârșită – o vizită în tot palatul de justiție, prezentări, discuții. Din acea întâlnire a rămas o prietenie durabilă cu un confrate italian. Episodul ilustrează cu claritate ceea ce nicio normă juridică nu poate prescrie în mod exhaustiv: apartenența la o profesie vocațională creează, dincolo de granițe și sisteme juridice diferite, o comunitate de valori ale cărei membre se recunosc și se respectă reciproc prin simpla calitate de avocat. Demnitatea profesiei nu este o etichetă națională – ea este un limbaj universal.

O a doua experiență ilustrativă în același sens s-a petrecut în cadrul unui congres al Federației Barourilor Europene (FBE). Discutând cu colegi avocați din mai multe state membre, autorul a constatat că abilitatea de a purta conversații – fie și la nivel mediu – în engleză, franceză, italiană și maghiară a generat o reacție de surpriză și apreciere unanimă. Unul dintre participanți a formulat o observație care merită reținută: „câte limbi știi, de atâtea ori ești om”. Dincolo de farmecul aforismului, ideea surprinde ceva esențial despre demnitatea profesională: ea nu înseamnă a te plasa deasupra celorlalți, ci dimpotrivă, a te apropia de ei, a le vorbi pe limba lor, a le arăta că îi respecti suficient încât să faci efortul de a le înțelege lumea. Demnitatea autentică nu este aroganță – este disponibilitate.

4. ANALIZĂ COMPARATIVĂ: ITALIA, FRANȚA, ANGLIA

În *Italia*, profesia de avocat (*avvocato*) este profund marcată de o tradiție juridică și culturală care își are rădăcinile în dreptul roman și în evoluția ulterioară a profesiilor liberale din spațiul continental. Demnitatea profesională nu este percepută exclusiv ca o obligație normativă, ci ca o expresie a onoarei personale și a prestigiului social, elemente care depășesc cadrul strict juridic și pătrund în sfera valorilor culturale.

Codul deontologic al profesiei de avocat din Italia consacră în mod explicit conceptele de „dignită” și „decoro”, termeni utilizați în forma lor originală în legislația profesională italiană și dificil de tradus exhaustiv²⁰. Potrivit acestor reglementări, „dignită” se referă la respectarea valorilor fundamentale ale profesiei, precum independența, loialitatea și integritatea, în timp ce „decoro” vizează modul concret în care avocatul se prezintă în societate, incluzând conduita și comportamentul său în spațiul public.

În plan practic, aceste principii se reflectă în mai multe aspecte relevante. În primul rând, publicitatea profesiei de avocat este, în mod tradițional, limitată și supusă unor restricții de natură etică. Deși în ultimele decenii s-a produs o liberalizare parțială, sub influența dreptului european al concurenței și, în special, a Directivei 2006/123/CE, care interzice interdicțiile totale privind comunicările comerciale ale profesiilor reglementate, dar permite menținerea unor reguli deontologice menite să protejeze demnitatea și integritatea profesiei²¹. Spre deosebire de alte sisteme, în care marketingul juridic a devenit o practică obișnuită, în Italia avocatul este încă perceput, în literatura de specialitate, ca un profesionist care își construiește reputația mai degrabă prin competență și recomandare decât prin expunere mediatică²².

În al doilea rând, relația dintre avocat și client tinde să fie una personalizată și caracterizată de un grad ridicat de implicare directă. Spre deosebire de modelele anglo-saxone, unde activitatea juridică este frecvent organizată în structuri complexe și de mari dimensiuni, literatura de specialitate arată că în sistemele juridice continentale, inclusiv în Italia, persistă modelul cabinetului individual sau al formelor asociative restrânse²³. Această organizare favorizează o relație mai apropiată, bazată pe încredere reciprocă și pe cunoașterea detaliată a situației clientului. În acest sens, avocatul nu este doar un prestator de servicii juridice, ci devine adesea un consilier de încredere, implicat pe termen lung în gestionarea problemelor juridice ale clientului²⁴.

Un alt element definitoriu îl constituie cultura respectului reciproc între avocați, evidențiată în literatura de specialitate și în normele deontologice ale profesiei²⁵. Chiar și în situații conflictuale intense, există o obligație profesională de a menține un limbaj și o conduită adecvate, evitând atacurile personale sau comportamentele care ar putea afecta prestigiul profesiei. Această dimensiune reflectă o concepție asupra profesiei ca aparținând unei comunități profesionale în care solidaritatea coexistă cu competiția juridică²⁶.

Interesant este faptul că, în contextul italian, această viziune asupra profesiei de avocat se regăsește, într-o anumită măsură, și în percepția asupra medicilor și preoților. Toate aceste profesii sunt considerate profesii vocaționale tradiționale, caracterizate printr-un amestec de competență tehnică și responsabilitate morală. Medicul este perceput nu doar ca specialist în sănătate, ci și ca figură de autoritate morală în comunitate, iar preotul continuă să joace un rol semnificativ în viața socială și spirituală, mai ales în zonele în care tradiția religioasă rămâne puternică.

²⁰ Consiglio Nazionale Forense, Codice Deontologico Forense (Italia), art. 9–19, disponibil la: <https://www.consiglionazionaleforense.it/documents/20182/40227/NUOVO+CODICE+DEONTOLOGICO+FORENSE+++agg.+2026.pdf/8abe438b-a6fd-b8a6-9009-aba35005f7b?t=1775579120221>

²¹ Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciile în cadrul pieței interne, art. 24, care reglementează comunicările comerciale ale profesiilor liberale, disponibil la: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/123/oj>; a se vedea și Consiglio Nazionale Forense, Codice Deontologico Forense (Italia), art. 17-19 (nota 19).

²² J.H. Merryman, R. Pérez-Perdomo, *The Civil Law Tradition: An Introduction to the Legal Systems of Europe and Latin America*, 4th ed., Stanford University Press, 2018, pp. 34-40.

²³ R. David, C. Jauffret-Spinoși, *Les grands systèmes de droit contemporains*, 11e éd., Dalloz, Paris, 2002, pp. 120-130.

²⁴ J. Leubsdorf, *Legal Ethics*, Foundation Press, 2016, pp. 45-52; a se vedea și G.C. Hazard, W.W. Hodes, *The Law of Lawyering*, Aspen Publishers, 2001, pp. 55-60.

²⁵ CCBE, Code of Conduct for European Lawyers, art. 5.1 (relațiile dintre avocați), disponibil la: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf

²⁶ J.H. Merryman, R. Pérez-Perdomo, *The Civil Law Tradition: An Introduction to the Legal Systems of Europe and Latin America*, 4th ed., Stanford University Press, 2018, pp. 52-60.

Această apropiere de statut între cele trei profesii nu este întâmplătoare, ci reflectă o structură culturală în care demnitatea profesională este strâns legată de ideea de vocație și de serviciu față de comunitate. În toate cele trei cazuri, exercitarea profesiei implică nu doar respectarea unor norme, ci și asumarea unui rol social care presupune responsabilitate, discreție și integritate.

Prin urmare, modelul italian evidențiază o dimensiune esențială a eticii profesionale: aceea că normele deontologice nu funcționează în mod izolat, ci sunt susținute și consolidate de un cadru cultural și istoric care conferă sens și consistență ideii de demnitate. În absența acestui cadru, regulile ar risca să devină simple formalități, lipsite de forță normativă reală.

În *Franța*, profesia de avocat (avocat) este profund marcată de tradiția revoluționară și de evoluția statului de drept, fiind asociată nu doar cu reprezentarea intereselor individuale, ci și cu apărarea libertăților publice. Spre deosebire de modelul italian, unde accentul cade pe onoare și decență ca valori culturale, în Franța etica profesională este articulată în jurul conceptelor de independență, loialitate și protecție a drepturilor fundamentale.

Independența avocatului este considerată o condiție esențială a funcționării justiției. Aceasta implică nu doar libertatea față de influențele externe – fie ele politice, economice sau sociale – ci și capacitatea de a acționa în conformitate cu propria conștiință profesională. Astfel, avocatul francez are dreptul de a refuza un caz atunci când consideră că nu îl poate susține în mod onest sau că ar intra în conflict cu valorile sale profesionale²⁷. Această posibilitate reflectă o concepție asupra profesiei care depășește dimensiunea pur tehnică, conferindu-i o componentă etică autonomă.

Un element definitoriu al sistemului francez este caracterul aproape absolut al secretului profesional, considerat un principiu de ordine publică. Spre deosebire de alte sisteme, unde secretul poate cunoaște limitări în situații excepționale, în Franța acesta este protejat într-o manieră extinsă, inclusiv în raport cu autoritățile statului. Această protecție nu este justificată doar prin interesul clientului, ci și prin necesitatea de a asigura încrederea în sistemul de justiție în ansamblul său²⁸.

În plan practic, avocatul francez este adesea implicat în cauze cu relevanță socială sau politică, participând activ la dezbateri publice privind drepturile omului, libertățile civile sau reformele legislative. Această implicare reflectă o viziune asupra profesiei ca fiind nu doar un serviciu oferit individului, ci și un instrument de echilibru între cetățean și stat.

Comparativ cu medicul și preotul, avocatul francez se apropie mai mult de aceștia prin dimensiunea sa vocațională decât în alte sisteme. Medicul este reglementat prin norme bioetice riguroase, iar preotul operează într-un context mai secularizat, însă ambele profesii împărtășesc cu avocatul ideea de responsabilitate față de individ. Totuși, specificul francez constă în faptul că avocatul devine, într-o măsură mai mare decât în alte sisteme, un actor al vieții democratice, ceea ce amplifică dimensiunea etică a profesiei sale.

În *Anglia*, profesia de avocat se distinge printr-o structură instituțională particulară și printr-un grad ridicat de formalizare a normelor etice. Sistemul juridic de *common law* a generat o separare tradițională între *barristers* și *solicitors*, fiecare categorie având atribuții și reguli profesionale distincte. Această organizare influențează în mod direct modul în care este înțeleasă și aplicată etica profesională.

Un principiu central al eticii avocatului englez este așa-numita «*cab rank rule*», potrivit căreia un *barrister* este obligat să accepte orice cauză pentru care este competent, indiferent de natura acesteia sau de identitatea

²⁷ Ordre des avocats, Règlement Intérieur National de la profession d'avocat (Franța), art. 7 – Refus de la mission, documentul este disponibil online la adresa <https://www.cnb.avocat.fr>

²⁸ *Ibidem*, art. 2 (principiul independenței) și art. 66 (secretul profesional); a se vedea și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cauza *Michaud c. Franța*, hotărârea din 6 decembrie 2012, cererea nr. 12323/11, privind protecția secretului profesional al avocaților în raport cu obligațiile de raportare.

clientului²⁹⁾. Această regulă are o semnificație profundă: avocatul nu este liber să selecteze cauzele în funcție de preferințe morale sau personale, ci trebuie să asigure accesul egal la justiție. Prin aceasta, sistemul englez accentuează ideea că avocatul servește, în primul rând, funcționarea justiției ca instituție, și nu doar interesele individuale.

Etica profesională în Anglia este caracterizată de un grad ridicat de codificare și supraveghere instituțională. Organismele profesionale, stabilesc reguli detaliate privind conduita avocatului, inclusiv în ceea ce privește relația cu clientul, instanța și colegii de profesie. Această formalizare reduce marja de interpretare individuală și contribuie la crearea unui sistem previzibil și coerent³⁰⁾.

În practică, avocatul englez este perceput mai degrabă ca un specialist tehnic, a cărui competență constă în cunoașterea și aplicarea riguroasă a dreptului. Relația cu clientul este adesea mai puțin personalizată decât în Italia, fiind mediată de structuri profesionale complexe. Totuși, aceasta nu implică o diminuare a responsabilității etice, ci o reconfigurare a acesteia într-un cadru mai instituționalizat.

Comparativ cu medicul și preotul, avocatul englez este descris în literatura de specialitate ca fiind mai puțin ancorat în dimensiunea vocațională tradițională, apropiindu-se de un model profesional modern, bazat pe competență și reguli instituționale³¹⁾. Medicul și preotul continuă să fie percepuți ca figuri de încredere personală și morală, în timp ce avocatul este integrat într-un sistem care privilegiază rolul și funcția asupra persoanei.

5. DIMENSIUNEA PRACTICĂ A DEMNITĂȚII PROFESIONALE: ÎNTRE NORMĂ ȘI CONDUITĂ CONCRETĂ

Dincolo de formulările teoretice și de codificările deontologice, demnitatea profesională se verifică în mod autentic în planul practicii cotidiene, acolo unde normele abstracte sunt puse în fața unor situații concrete, adesea tensionate și ambigue. Atât în cazul avocatului, cât și al medicului și al preotului, demnitatea nu reprezintă doar o valoare declarativă, ci o exigență care trebuie tradusă în decizii și comportamente efective, uneori în condiții de presiune instituțională, socială sau chiar personală.

Această dimensiune capătă relief imediat atunci când recurgem la situații concrete – poate incomode, dar lămuritoare. Câți pacienți ar accepta, cu inima liniștită, să fie operați de un medic pe care l-au văzut în seara precedentă la bar, în stare avansată de ebrietate? Câți justițiabili ar păși cu încredere într-o sală de judecată alături de un avocat pe care îl știu că dansează pe mese la petreceri sau că se comportă ostentativ și vulgar în public? Și câți credincioși s-ar apropia de taina spovedaniei în fața unui preot ale cărui gesturi și conduite publice contrazic flagrant solemnitatea misiunii sale? Răspunsul, în toate trei cazurile, este evident – și nu necesită nicio normă scrisă pentru a fi resimțit. Tocmai acesta este miezul problemei: demnitatea profesională nu funcționează ca un costum care se îmbracă la birou și se lasă în cuier la ieșire. Ea este o atitudine continuă, o coerență între ce ești în fața clientului, a pacientului sau a credinciosului și ce ești în fața celorlalți. Reglementările deontologice ale celor trei profesii reflectă acest principiu, impunând o conduită demnă nu doar în exercitarea activității, ci și în viața publică – pentru că încrederea, odată erodată în afara profesiei, nu mai poate fi reconstituită înăuntrul ei.

Aceste exemple evidențiază faptul că demnitatea profesională nu se limitează la respectarea normelor în exercitarea funcției, ci implică o coerență totală și permanentă între rolul profesional și conduita personală. Din perspectiva practicii avocațiale, această exigență nu este o construcție teoretică – este o realitate trăită zilnic. Demnitatea profesiei de avocat nu cunoaște concedii, nu se suspendă la masa festivă și nu dispare în

²⁹⁾ G. Slapper, D. Kelly, *The English Legal System*, 20th ed., Routledge, 2020, pp. 380-395.

³⁰⁾ *Ibidem*, pp. 405-415.

³¹⁾ *Ibidem*, pp. 410-420; a se vedea și J.H. Merryman, R. Pérez-Perdomo, *The Civil Law Tradition: An Introduction to the Legal Systems of Europe and Latin America*, 4th ed., Stanford University Press, 2018, pp. 30-60.

relațiile sociale informale. Codul deontologic al avocatului român consacră expres această obligație, impunând o conduită demnă și în afara exercitării profesiei, tocmai pentru că avocatul este perceput ca atare în orice context. Felul în care te îmbraci, în care te porți la o reuniune, în care vorbești despre clienți sau despre justiție în spații publice – toate acestea sunt extensii ale imaginii profesiei și, prin ea, ale încrederii pe care societatea o acordă sistemului de drept în ansamblu. Nu există scuze și nu există excepții: cine nu poate sau nu vrea să internalizeze această responsabilitate continuă poate alege o altă cale profesională. Profesia de avocat – ca și cea de medic sau de preot – nu este o ocupație, ci o vocație care se asumă integral sau nu se asumă deloc.

În exercitarea profesiei de avocat, dimensiunea practică a demnității se manifestă, în primul rând, prin capacitatea de a delimita limitele acceptabile ale apărării. Deși avocatul are obligația de a utiliza toate mijloacele legale pentru a proteja interesele clientului, această obligație nu poate justifica recurgerea la practici contrare legii sau eticii profesionale. Refuzul de a utiliza probe obținute ilegal sau de a construi strategii bazate pe denaturarea adevărului reprezintă nu doar o conformare formală la normele juridice, ci o expresie a integrității profesionale. În acest sens, demnitatea avocatului presupune asumarea unei poziții de echilibru între loialitatea față de client și respectul față de ordinea juridică³²⁾.

În mod similar, medicul se confruntă frecvent cu situații în care trebuie să aleagă între intervenția activă și respectarea voinței pacientului. Cazurile în care pacientul refuză un tratament, chiar și atunci când acesta este vital, ilustrează complexitatea eticii medicale. Respectarea unei astfel de decizii nu este un semn de pasivitate sau de abdicare de la responsabilitate, ci o recunoaștere a autonomiei persoanei ca principiu fundamental al eticii medicale. Demnitatea medicului constă, în aceste situații, în capacitatea de a accepta limitele propriei intervenții și de a respecta libertatea pacientului, chiar atunci când aceasta conduce la consecințe nedorite din punct de vedere medical³³⁾.

În ceea ce privește profesia sacerdotală, dimensiunea practică a demnității atinge un nivel de exigență deosebit de ridicat în contextul secretului spovedaniei. Obligația absolută de a păstra confidențialitatea celor mărturisite nu admite excepții, nici măcar în situații în care divulgarea informației ar putea preveni un prejudiciu grav. Această poziție, dificil de înțeles dintr-o perspectivă strict juridică sau utilitaristă, reflectă o ierarhie valorică specifică, în care relația dintre credincios și divinitate prevalează asupra oricăror considerente externe. Demnitatea preotului se exprimă, astfel, prin fidelitatea necondiționată față de această obligație, chiar cu riscul unor consecințe personale sau sociale³⁴⁾.

Prin urmare, ceea ce unește aceste trei profesii la nivel practic nu este uniformitatea soluțiilor, ci structura deciziei etice: fiecare presupune confruntarea cu situații-limită în care profesionistul este chemat să aleagă între alternative dificile, fără a dispune de certitudini absolute. Demnitatea profesională nu se reduce la respectarea mecanică a unor reguli, ci implică un exercițiu constant de discernământ, în care normele sunt interiorizate și aplicate în mod responsabil.

În această perspectivă, demnitatea devine o formă de autodisciplină morală, care transcende constrângerea externă și se manifestă ca o asumare conștientă a rolului profesional. Avocatul, medicul și preotul nu sunt doar executanți ai unor norme, ci actori morali care contribuie, prin deciziile lor concrete, la menținerea încrederii în instituțiile pe care le reprezintă. Tocmai această dimensiune practică, adesea invizibilă în plan teoretic, conferă substanță reală ideii de demnitate profesională.

³²⁾ G.C. Hazard, W.W. Hodes, *The Law of Lawyering*, Aspen Publishers, 2001, pp. 200-215.

³³⁾ T.L. Beauchamp, J.F. Childress, *Principles of Biomedical Ethics*, ed. a 8-a, Oxford University Press, 2019, pp. 99-148 (principiul autonomiei și refuzul tratamentului).

³⁴⁾ Codul de Drept Canonic, Vatican, 1983, can. 1386-1389 (obligațiile clerului) disponibil la: https://www.intratext.com/IXT/ENG0017/_P3F.HTM

6. CONCLUZIE

Analiza comparativă realizată evidențiază nu doar convergența valorilor fundamentale care guvernează profesiile de avocat, medic și preot, ci și diferențele profunde de structură etică generate de natura distinctă a rolului fiecăreia în societate. Dacă medicul și preotul sunt orientați către un bine substanțial – conservarea vieții și îndrumarea spirituală – avocatul operează într-un cadru procedural, în care binele este mediat de reguli, instituții și mecanisme contradictorii. Ceea ce este esențial însă și ceea ce justifică demersul comparativ al acestei lucrări, este că toate cele trei profesii au un numitor comun fundamental: demnitatea lor profesională există și se legitimează tocmai în măsura în care servește demnitatea persoanei – a clientului, a pacientului, a credinciosului. Nu sunt două planuri paralele, ci unul cauzal: demnitatea profesiei este mijlocul, demnitatea persoanei este scopul.

Această particularitate nu diminuează demnitatea profesiei de avocat, ci dimpotrivă, o amplifică, plasând-o într-o zonă de tensiune permanentă între interesul individual și ordinea juridică. Demnitatea avocatului nu constă în absența conflictului, ci în capacitatea de a-l gestiona în mod responsabil, fără a abdica de la exigențele legalității și ale integrității profesionale. Această poziționare nu este însă lipsită de critici în doctrina contemporană, unde s-a susținut că accentul excesiv pe dimensiunea procedurală riscă să relativizeze responsabilitatea morală individuală a avocatului, în special în cauze cu implicații etice majore³⁵⁾.

Compararea modelelor din Italia, Franța și Anglia demonstrează că, dincolo de diferențele culturale și instituționale, există un nucleu etic comun³⁶⁾ al profesiilor juridice europene, întemeiat pe independență, loialitate și respect pentru persoana umană. În același timp, aceste modele ilustrează faptul că demnitatea profesională nu este un concept abstract, ci o realitate construită zilnic, prin decizii concrete, adesea dificile.

Această relație dintre demnitatea profesiei și demnitatea persoanei nu este abstractă – ea se manifestă concret și diferit în fiecare dintre cele trei domenii analizate. Avocatul care refuză să folosească probe obținute ilegal, chiar dacă acestea ar favoriza clientul, nu face un gest de curtoazie profesională: el protejează dreptul acelei persoane la un proces echitabil, adică la o procedură care să îi respecte demnitatea de subiect de drept, nu să o transforme într-un simplu obiect al unui dosar. Medicul care respectă refuzul pacientului de a urma un tratament, chiar împotriva propriei judecăți clinice, nu abdică de la responsabilitate: el recunoaște că autonomia persoanei – dreptul de a decide cu privire la propriul corp – este o expresie fundamentală a demnității umane, pe care profesia medicală are datoria să o protejeze, nu să o substituie. Preotul care păstrează, în orice împrejurare, secretul spovedaniei nu se sustrage de la responsabilitate socială: el apără spațiul sacru al conștiinței individuale, singura dimensiune în care demnitatea persoanei este absolută și inviolabilă. Tocmai de aceea, demnitatea profesiei nu este un scop în sine, ci instrumentul prin care este ocrotită demnitatea celui care apelează la ea: clientul care se încrede în avocat, pacientul care se lasă îngrijit de medic, credinciosul care se destăinuie preotului. Exercițarea demnă a profesiei – prin integritate, independență și loialitate față de valorile fiecărui domeniu – este, în fond, modul concret în care fiecare dintre acești profesioniști protejează și restituie demnitatea celui vulnerabil din fața sa.

În acest sens, demnitatea profesională nu este doar o exigență etică internă fiecărei profesii, ci fundamentul însuși al încrederii sociale pe care societatea o acordă acestor vocații – o încredere care nu se justifică prin titluri sau reguli, ci prin faptul demonstrat zilnic că profesia există pentru om, nu omul pentru profesie.

³⁵⁾ D. Luban, *Lawyers and Justice: An Ethical Study*, Princeton University Press, 1988, pp. 150–165; a se vedea și W.H. Simon, *The Practice of Justice: A Theory of Lawyers' Ethics*, Harvard University Press, 1998, pp. 7-30.

³⁶⁾ CCBE, Code of Conduct for European Lawyers, art. 1.1, documentul este disponibil online la adresa: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/EN_DEON_CoC.pdf

ABUZ ÎN SERVICIU PRIN VĂTĂMAREA INTERESELOR LEGITIME ALE I.G.P.R. CLASAREA CAUZEI. ATINGERE MINIMĂ ADUSĂ INTERESELOR. OBSERVAȚII CRITICE

Dan-Sebastian Chertes*

Rezumat: *Articolul analizează o soluție de clasare dispusă într-un dosar privind infracțiunea de abuz în serviciu dacă funcționarul a obținut pentru sine sau pentru altul un folos necuvenit, care a fost reținută în legătură cu modalitatea de aplicare a suspendării dreptului de a conduce după clasarea unui dosar penal privind un accident rutier. Sunt examinate premisele acuzației, raționamentul organului de urmărire penală pentru a clasa cauza ca urmare a constatării lipsei unei atingeri minime aduse intereselor legitime ale I.G.P.R. și limitele noțiunii de „vătămare a intereselor legitime”. În final, sunt formulate observații critice asupra soluției și o propunere de lege ferenda privind regimul aplicării și contestării sancțiunii complementare în ipoteza particulară reținută de speța analizată.*

Cuvinte-cheie: *abuz în serviciu; clasare; contravenție; suspendarea dreptului de a conduce autovehicule; sancțiune complementară; interes legitim vătămat*

Summary: *The article examines a dismissal order issued in a case concerning the offence of abuse of office where the public official obtained an undue benefit for himself or another, in connection with the manner in which the suspension of the right to drive was imposed following the dismissal of a criminal case arising from a road traffic accident. It analyses the premises of the accusation, the prosecutor's reasoning in dismissing the case on the ground that only minimal prejudice was caused to the legitimate interests of the I.G.P.R., and the limits of the notion of "prejudice to legitimate interests". Finally, the article offers critical observations on the solution adopted and a de lege ferenda proposal concerning the regime governing the imposition and challenge of the complementary penalty in the circumstances of the case.*

Keywords: *abuse of office; dismissal of the case; administrative offence; suspension of the right to drive; complementary penalty; infringement of the legitimate interest*

* Dan-Sebastian Chertes este avocat specializat în drept penal, editor-șef al Jurnalului Baroului Cluj și consilier în Consiliul Baroului Cluj. Poate fi contactat la adresa de e-mail: contact@chertes.legal.

1. STAREA DE FAPT

1.1. ACCIDENTUL RUTIER INIȚIAL

S-a reținut că, la data de 23.06.2023, s-a produs un accident rutier în care pasagerii și șoferul unuia dintre autoturismele implicate au suferit vătămări corporale. S-a considerat că șoferul acestui autoturism, A.B., ar fi efectuat un viraj la stânga pentru a intra pe o stradă adiacentă, moment în care a intrat în coliziune cu un autoturism aparținând Inspectoratului Teritorial al Poliției de Frontieră Sighetu Marmăției, aflat în misiune de serviciu și care avea în funcțiune sistemele acustice și cele luminoase, de culoare albastră.

Pentru că vătămrile persoanelor aflate în autoturismul condus de șoferul considerat ca fiind vinovat de producerea accidentului nu au depășit 90 de zile de îngrijiri medicale, nu a putut fi reținută infracțiunea prevăzută de art. 196 alin. (2) C.pen. Prin urmare, procurorul de caz a emis o ordonanță de clasare, considerându-se că fapta nu este prevăzută de legea penală.

Ordonanța de clasare nu a analizat și nici nu s-a pronunțat asupra culpei vreunui șofer în producerea accidentului, având în vedere că elementul de tipicitate care nu era îndeplinit și care a justificat clasarea cauzei privea neîndeplinirea condițiilor reținute de art. 194 alin. (1) C.pen. – depășirea unui anumit prag al numărului de zile de îngrijiri medicale care să califice fapta ca infracțiune.

La momentul producerii accidentului rutier, conducătorului auto care a efectuat virajul la stânga, fiind considerat vinovat de accident, i s-a reținut permisul de conducere de către agentul de poliție C.D. din cadrul Poliției Mun. Sighetu Marmăției – Biroul Rutier, eliberându-i-se o dovadă cu drept de circulație, care a fost prelungită succesiv, până la data de 17.02.2025.

Modalitatea în care, ulterior clasării cauzei, a fost soluționată problema suspendării dreptului de a conduce a șoferului autoturismului considerat inițial vinovat de producerea accidentului a generat sesizarea din oficiu privind comiterea a două infracțiuni de abuz în serviciu dacă funcționarul a obținut pentru sine sau pentru altul un folos necuvenit, prevăzută de art. 13² din Legea nr. 78/2000 rap. la art. 297 alin. (1) C.pen.

1.2. PREMISA ABUZULUI ÎN SERVICIU. ACTUL CARE A DETERMINAT SUSPENDAREA DREPTULUI DE A CONDUCE VS. CEL CARE AR FI TREBUIȚ SĂ DETERMINE ACEASTĂ SUSPENDARE

Cele două infracțiuni de abuz în serviciu dacă funcționarul a obținut pentru sine sau pentru altul un folos necuvenit au fost imputate, prin ordonanța de efectuare în continuare a urmăririi penale¹⁾, astfel:

- Șefului serviciului rutier din cadrul I.P.J. Maramureș, suspectul E.F., pentru emiterea dispoziției din data de 18.02.2025, cu încălcarea dispozițiilor art. 103 alin. (1) lit. d) pct. 2 și alin. (1)¹ din O.U.G. nr. 195/2002 și nedisponerea suspendării dreptului de a conduce autoturisme față de conducătorul auto A.B. pentru o perioadă de 90 de zile, cauzând o vătămare intereselor legale ale Inspectoratului General al Poliției Române ca autoritate competentă în domeniul circulației pe drumurile publice privind aplicarea și exercitarea controlului privind respectarea normelor din acest domeniu și obținând un folos necuvenit pentru conducătorul auto A.B., constând în nesuspendarea dreptului de a conduce autoturisme pe o perioadă de 90 de zile;

¹⁾ Ordonanța de efectuare în continuare a urmăririi penale a fost emisă de PICCJ – DNA – ST Cluj, la data de 11 septembrie 2025, într-un dosar instrumentat de această unitate de parchet.

- Agentul de poliție C.D. din cadrul Poliției Municipiului Sighetu Marmației – Biroul Rutier, care a reținut la data accidentului permisul de conducere al conducătorului auto A.B., pentru că și-a îndeplinit în mod necorespunzător atribuțiile de serviciu de agent constatator al contravenției din data de 23.06.2023, prin aceea că la data de 13.02.2025 a emis un proces-verbal de sancționare a conducătorului auto amintit, cu încălcarea dispozițiilor art. 103 alin. (1) lit. d) pct. 2 și alin. (1)¹ din O.U.G. nr. 195/2002 și art. 13 alin. (3) din O.G. nr. 2/2001, cauzând o vătămare intereselor legale ale Inspectoratului General al Poliției Române ca autoritate competentă în domeniul circulației pe drumurile publice privind aplicarea și exercitarea controlului privind respectarea normelor din acest domeniu și obținând un folos necuvenit pentru conducătorul auto A.B., constând în posibilitatea suspendării sancțiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce autoturisme prin obținerea unui certificat de grefă.

Sintetic, reproșul organelor de urmărire penală a fost că cei doi suspecți, ulterior clasării dosarului penal deschis ca urmare a accidentului rutier, nu au procedat corect la momentul la care ar fi trebuit să dispună asupra aplicării sancțiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce pe perioadă determinată față de șoferul A.B.

Organele de urmărire penală au considerat că modul corect în care ar fi trebuit să se procedeze ar fi fost ca șeful serviciului rutier, suspectul E.F., prin dispoziție, în baza art. 103 alin. (1) lit. d) pct. 2 și alin. (1)¹ din O.U.G. nr. 195/2002 să dispună acest lucru, ca o consecință a soluției de clasare emisă în dosarul penal inițial.

În schimb, în mod defectuos, suspendarea dreptului de a conduce s-a făcut în baza procesului-verbal încheiat la data de 13.02.2025 de agentul de poliție C.D. din cadrul Poliției Mun. Sighetu Marmației – Biroul Rutier și a raportului de reținere a permisului cu propunere de suspendare a exercitării dreptului de a conduce pentru 90 de zile, încheiat consecutiv procesului-verbal de contravenție. Prin procesul-verbal, a fost sancționat A.B. pentru contravenția comisă la data de 23.06.2023, momentul accidentului rutier.

Față de procesul-verbal de contravenție, A.B. a formulat plângere contravențională, fapt ce a permis acestuia să obțină suspendarea de drept a sancțiunii complementare a suspendării dreptului de a conduce și, care, conform organelor de anchetă, a constituit un folos necuvenit.

2. CLASAREA CAUZEI. ATINGEREA MINIMĂ ADUSĂ INTERESELEI LEGITIME ALE I.G.P.R.

Din ordonanța²⁾ de clasare a cauzei pentru infracțiunile de abuz în serviciu redate mai sus, se relevă câteva elemente relevante care au condus la această soluție, stabilindu-se ca temei de clasare art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C.proc.pen.

S-a argumentat, în acord cu reținerile Deciziei nr. 405/2016 a Curții Constituționale³⁾, că una dintre condițiile necesare reținerii infracțiunii de abuz în serviciu este ca atingerea adusă intereselor protejate de norma legală să fie de o anumită gravitate. S-a considerat că această condiție nu a fost îndeplinită pentru niciuna dintre faptele imputate celor doi suspecți.

Față de suspectul E.F., șeful serviciului rutier, s-a reținut că acesta nu a dispus suspendarea dreptului de a conduce a șoferului A.B., conform prevederilor art. 103 alin. (1) lit. d) pct. 2 și alin. (1)¹ din O.U.G. nr. 195/2002, pentru că, la data de 13.02.2025 suspectul C.D., agent de poliție, încheiase procesul-verbal de contravenție pentru contravenția comisă la data accidentului rutier, iar implementarea unei suspendări a dreptului de a conduce atât în baza dispoziției șefului serviciului rutier, cât și în baza procesului-verbal de contravenție, ar fi condus la o dublare a perioadei de timp pe care ar fi operat sancțiunea complementară.

²⁾ Emisă de PICCJ – DNA – ST Cluj, la data de 16 aprilie 2026.

³⁾ Publicată în M. Of. nr. 517 din 8 iulie 2016.

Această conduită omisivă a șefului serviciului rutier, deși a fost considerată ca reprezentând un „*raționament eronat prin care s-a prioritarizat evidența informatică a drepturilor de a conduce în defavoarea efectelor juridice a actelor administrative emise*”, nu s-a putut reține că a urmărit să producă o vătămare a intereselor I.G.P.R. prin aplicarea eronată a normelor privind suspendarea dreptului de a conduce, ci a fost motivată de dorința de a nu dubla perioada de suspendare a dreptului de a conduce.

Prin urmare, s-a concluzionat că fapta lui E.F., comisă în aceste condiții, „*a adus o vătămare minimă interesului I.G.P.R. de aplicare a normelor rutiere și deci nu este îndeplinită condiția unei minime gravități a faptelor*”.

Față de agentul de poliție C.D., care a încheiat procesul-verbal de contravenție din data de 13.02.2025, s-a reținut că, încheierea procesului-verbal a fost determinată de informațiile primite de la personalul Serviciului Rutier, care ar fi solicitat încheierea acestui act pentru a putea dispune asupra dreptului de a conduce a șoferului A.B.

S-a concluzionat față de acesta că o astfel de conduită, chiar dacă a încălcat prevederile legale edictate de Codul Rutier, „*a adus o vătămare minimă interesului I.G.P.R. de aplicare a normelor rutiere și deci nu este îndeplinită condiția unei minime gravități a faptelor*”.

3. OBSERVAȚII CRITICE

Soluția de clasare mai sus detaliată comportă o analiză multifacetată prin raportare la elementele speței. Considerăm însă necesar a reaminti prioritar cadrul legal contravențional aplicabil.

3.1. CADRUL LEGAL APLICABIL

42

Un prim aspect relevant ține de reglementarea sancțiunii suspendării exercitării dreptului de a conduce, pe timp limitat.

Conform art. 95 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2002 (Codul rutier) „*încălcarea dispozițiilor prezentei ordonanțe de urgență (...) constituie contravenție și se sancționează cu avertisment ori cu amenda ca sancțiune principală și, după caz, cu una dintre sancțiunile contravenționale complementare prevăzute la art. 96 alin. (2)*”.

Art. 96 alin. (1) din același act normativ reține că „*sancțiunile contravenționale complementare au ca scop înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii altor fapte interzise de lege și se aplică prin același proces-verbal prin care se aplică și sancțiunea principală a amenzii sau avertismentului*”, iar alin. (2) enumeră printre sancțiunile contravenționale complementare și suspendarea exercitării dreptului de a conduce, pe timp limitat.

Din logica textelor legale și din interpretarea sistematică a acestora, reiese că sancțiunea complementară nu poate exista fără o sancțiune principală, care se aplică printr-un proces-verbal. De asemenea, este evident că suspendarea exercitării dreptului de a conduce nu poate avea altă natură decât aceea a unei sancțiuni complementare.

Particularizând, conform art. 103 alin. (1) lit. d) și alin. (1)¹ din O.U.G. nr. 195/2002, în situația în care s-a dispus clasarea cauzei în ipoteza unui accident de circulație din care a rezultat rănirea cel puțin a unei persoane, accident produs ca urmare a încălcării de către conducătorul de autovehicul a unei reguli de circulație pentru care Codul rutier prevede suspendarea exercitării dreptului de a conduce, clasare întemeiată pe art. 16 alin. (1) lit. b) C.proc.pen., suspendarea se dispune de către șeful poliției rutiere pe raza căreia a fost săvârșită fapta, printr-o dispoziție emisă de acesta.

Reiese deci, că, pe cale de excepție, în cazul clasării cauzei, suspendarea exercitării dreptului de a conduce, ca sancțiune complementară, se dispune de șeful poliției rutiere, printr-o dispoziție, ca act administrativ, „ocolind” procedura încheierii unui proces-verbal de contravenție, care ar trebui să încadreze fapta comisă într-un text sancționator contravențional, cu posibilitatea șoferului pretins vinovat de a depune plângere față de procesul-verbal încheiat.

Această diferență de abordare a legiuitorului privind actul prin care se dispune suspendarea exercitării dreptului de a conduce, proces-verbal încheiat de agent constatator sau dispoziție a șefului poliției rutiere, a generat, în realitate, acuzația de abuz în serviciu analizată.

3.2. A EXISTAT SAU NU O VĂTĂMARE A INTERESELOR LEGITIME ALE I.G.P.R.?

După cum am arătat *supra* (pct. I și II), cele două infracțiuni de abuz în serviciu ar fi fost comise prin omisiunea șefului poliției rutiere de a suspenda, prin dispoziție proprie, dreptul de a conduce al șoferului considerat vinovat și respectiv, prin acțiunea agentului rutier de a întocmi procesul-verbal de contravenție prin care s-a constatat contravenția comisă și prin care s-a operat în sistemul intern evidențierea suspendării dreptului de a conduce, această alegere eronată a actului administrativ prin care s-a aplicat sancțiunea complementară, conducând la obținerea de către șoferul vinovat a unui folos necuvenit, constând în posibilitatea suspendării acestei sancțiuni prin depunerea plângerii contravenționale și, implicit, vătămându-se interesele I.G.P.R. de aplicare și exercitare a controlului asupra respectării normelor privind circulația pe drumurile publice.

Relativ la noțiunea de „vătămare a intereselor legitime”, este important de subliniat că noțiunea nu este definită legal.

Raportat la această noțiune jurisprudența Curții Constituționale⁴⁾ a reținut că „*prin expresia «vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice» se înțelege lezarea sau prejudicierea morală, fizică sau materială, adusă intereselor legale ale unor asemenea persoane. Vătămarea drepturilor ori a intereselor legale ale unei persoane presupune știrbirea efectivă a drepturilor și intereselor legitime, în orice fel: neacordarea acestora, împiedicarea valorificării lor etc., de către funcționarul care are atribuții de serviciu în ceea ce privește realizarea drepturilor și intereselor respective. Totodată, Curtea reține că, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, «interes» reprezintă acțiunea pentru satisfacerea anumitor nevoi, acțiunea de a acoperi unele trebuințe, folos, profit. Interesul este legal dacă acesta este ocrotit sau garantat printr-o dispoziție normativă. De asemenea, paguba cauzată persoanei fizice sau juridice trebuie să fie certă, efectivă, bine determinată, întrucât și în raport cu acest criteriu se apreciază dacă fapta prezintă, sau nu, un anumit grad de pericol social*”.

În speță, acuzația a reținut că rezultatul omisiunii, respectiv acțiunii mai sus detaliate a constat în vătămarea intereselor legitime ale I.G.P.R., prin împiedicarea aplicării și exercitării controlului asupra respectării normelor privind circulația pe drumurile publice.

În conformitate cu art. 2 din O.U.G. nr. 195/2002, „*îndrumarea, supravegherea și controlul respectării normelor de circulație pe drumurile publice se fac de către poliția rutieră din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, care are obligația să ia măsurile legale în cazul în care constată încălcări ale acestora*”.

Acuzarea a susținut că acest text legal ilustrează un interes legitim al I.G.P.R., anume acela de a controla respectarea normelor de circulație pe drumurile publice și, în caz de încălcare a acestora, de a sancționa persoanele vinovate.

⁴⁾ A se vedea Decizia CCR nr. 405 din 15 iunie 2016, par. 84, publicată în M. Of. nr. 517 din 8 iulie 2016.

Din starea de fapt reiese însă că șoferul considerat vinovat de comiterea accidentului de circulație a fost sancționat contravențional și i-a fost aplicată sancțiunea complementară a suspendării exercitării dreptului de a conduce, fructificându-se interesul legitim al I.G.P.R. de sancționare a persoanelor vinovate de fapte care constituie contravenții.

Mai mult, acuzația de abuz în serviciu nu a fost fundamentată niciun moment prin raportare la o greșită aplicare a sancțiunii principale sau a celei complementare, pentru a se argumenta că interesul legitim ar fi fost vătămat prin prisma unei incomplete sancționări a persoanei vinovate, ci doar la faptul că actul administrativ prin care sancțiunea complementară a fost aplicată nu a fost emis de persoana care ar fi trebuit din cadrul I.G.P.R., respectiv de șeful poliției rutiere.

Faptul că actul administrativ prin care a fost dispusă sancțiunea complementară a suspendării dreptului de a conduce a permis o mai eficientă suspendare a efectelor acestuia, respectiv a sancțiunii complementare aplicate, pentru că vorbim de un proces-verbal de contravenție, nu de o dispoziție a șefului serviciului rutier, nu poate să conducă la concluzia că interesul legitim al I.G.P.R. de a sancționa încălcările legislației rutiere ar fi fost vătămat, pentru că exercitarea unui interes aparent legitim nu este condiționată de posibilitățile ulterioare de a combate efectele, eventual abuzive, ale acestei exercitări.

De altfel, dispoziția șefului serviciului rutier poate fi suspendată pe calea contenciosului administrativ, până la soluționarea pe fond a cererii de anulare a actului, după cum s-a și reținut în jurisprudență⁵⁾.

Nefiind prin urmare o diferență de efecte, ci doar de momentul la care actul prin care a fost aplicată o sancțiune complementară poate fi suspendat, nu poate fi susținut cu temei că am avea o vătămare, chiar minimă, a intereselor legitime ale I.G.P.R., doar pentru că există posibilitatea unei astfel de suspendări.

Protecția interesului legitim al I.G.P.R. de sancționare a persoanei vinovate de comiterea unor contravenții se limitează la momentul aplicării sancțiunii prevăzute de lege, dar nu poate să depășească acest moment. Astfel, suspendarea ulterioară a acestor sancțiuni, pe calea unei acțiuni în contencios, iese din sfera de protecție amintită.

Ne întrebăm dacă optica acuzării ar fi fost, în speță, diferită în măsura în care șoferul vinovat nu ar fi ales să depună plângerea contravențională și să suspende efectele sancțiunii complementare, ci ar fi preferat să aștepte, până la final, curgerea perioadei de suspendare a dreptului de a conduce. Am fi putut discuta de o vătămare a intereselor legitime ale I.G.P.R. doar dacă șoferul ar fi ales să depună o astfel de plângere? Dacă da, atunci nu am putea argumenta că infracțiunea de abuz în serviciu s-ar fi consumat nu prin acțiunea funcționarului public, ci prin acțiunea șoferului?

În speță, considerăm că, atâta timp cât I.G.P.R., prin intermediul unuia dintre funcționari, în speță agentul constatator, și-a exercitat atribuția de sancționare a persoanei considerate vinovate de comiterea accidentului, chiar dacă actul administrativ emis a permis o mai ușoară suspendare a efectelor sancțiunii complementare, nu putem discuta de vreo minimă vătămare a unor interese legitime, motiv pentru care soluția de clasare a reținut în mod greșit acest argument.

3.3. DE LEGE FERENDA. ELIMINAREA POSIBILITĂȚII CA ȘEFUL SERVICIULUI RUTIER SĂ APLICE SANCTIUNEA COMPLEMENTARĂ ÎN LIPSA UNUI PROCES-VERBAL DE CONTRAVENȚIE

Speța analizată a mai relevat un aspect cât se poate de important: diferența de tratament existentă între ipoteze contravenționale identice. Pentru a nu crea un exemplu de școală diferit, rămânem ancorați în starea de fapt din speța analizată *supra*.

⁵⁾ A se vedea, de exemplu: Trib. Arad, secția a III-a Contencios administrativ și fiscal, litigii de muncă și asigurări sociale, sent. civ. nr. 832 din 16 septembrie 2025, cod RJ 73d72543e, disponibilă la adresa <https://rejust.ro/juris/73d72543e>

Astfel, în situația șoferului amintit, dispunându-se soluția clasării, conform art. 103 alin. (1) lit. d) și alin. (1)¹ din O.U.G. nr. 195/2002, suspendarea exercitării dreptului de a conduce ar fi trebuit să se dispună de către șeful poliției rutiere pe raza căreia a fost săvârșită fapta.

În acest caz, prevederile legale fac o excepție de la regula conform căreia sancțiunile complementare însoțesc o sancțiune principală, constatată printr-un proces-verbal, permițând suspendarea dreptului de a conduce prin dispoziția șefului poliției rutiere fără ca acesta să încheie și un proces-verbal. După cum am văzut, o astfel de dispoziție, ca act administrativ, nu urmează procedura de contestare specifică domeniului contravențional, iar suspendarea efectelor sancțiunii complementare aplicate nu intervine de drept la momentul atacării actului administrativ, fiind necesară solicitarea suspendării efectelor actului administrativ până la soluționarea cererii de anulare a acestuia.

În schimb, în situația unui accident rutier care are aceleași coordonate în privința regulii de circulație încălcate care conduce la suspendarea dreptului de a conduce, dar produce doar pagube materiale, șoferul vinovat va avea posibilitatea de a formula o plângere contravențională față de procesul-verbal încheiat de agentul constatator, plângere care va suspenda de drept sancțiunea complementară aplicată.

Cele două ipoteze, deși identice prin raportare la contravenția comisă, discriminează șoferul vinovat prin prisma procedurii de contestare aplicabile și a momentului redobândirii dreptului de a conduce până la soluționarea cauzei în fond.

Din acest motiv, considerăm că, *de lege ferenda*, în ipotezele prevăzute de art. 103 alin. 1 lit. c) și d) din O.U.G. nr. 195/2002, unde actul prin care se dispune sau se menține ca temeinică soluția de clasare, se dispune achitarea sau încetarea procesului penal nu stabilește expres regula de circulație încălcată pentru care O.U.G. nr. 195/2002 prevede suspendarea dreptului de a conduce și nu stabilește nici persoana care se face vinovată de încălcarea ei, se impune a se urma aceeași procedură de suspendare a dreptului de a conduce, ca sancțiune complementară aplicată, încheindu-se un act administrativ care să aibă aceleași regim de contestare ca procesul-verbal de contravenție, în sensul suspendării de drept a sancțiunii complementare la momentul depunerii plângerii șoferului considerat vinovat.

4. (ÎN LOC DE) CONCLUZII

Prezenta analiză jurisprudențială a fost intenționat limitată la doar câteva subiecte, care pot genera dezbateri mult mai extinse și, prin urmare, nu reprezintă o analiză exhaustivă. Credem însă că ele pot fi și ar merita dezvoltate, chiar și numai dacă ne-am raporta la analiza noțiunii de „interes legitim” ca element de tipicitate al infracțiunii de abuz în serviciu.

CONDIȚII DE PUBLICARE ÎN JURNALUL BAROULUI CLUJ (JBC)

I. CONDIȚII PRIVIND CONȚINUTUL ARTICOLULUI:

JBC își propune să publice articole și comentarii de practică judiciară din toate domeniile dreptului. Pentru o calitate ridicată a materialelor ce urmează a fi publicate, Consiliul Științific asigură selectarea acelor care îndeplinesc condițiile de coerență și care urmează o linie argumentativă în acord cu logica materiei de drept din care subiectul tratat face parte. Materialele trimise spre publicare pot fi în limba română sau în limba engleză.

II. CONDIȚII PRIVIND FORMA ARTICOLULUI:

Întregul material va fi scris cu font Times New Roman, caractere de 12.

1. Titlul articolului

Titlul articolului se va scrie cu majuscule, aliniere centrat, în limba română și în limba engleză.

2. Autorul/autorii articolului

Prenumele și numele autorului/autorilor se scriu cu aliniere dreapta, sub titlu, fiind precedate de gradul didactic și titlul științific (dacă este cazul). Toate acestea se vor scrie cu aliniere dreapta. Adresa de e-mail se va trece ca o notă de subsol, la fiecare autor în parte, împreună cu indicarea afilierii instituționale principale (pentru fiecare autor separat, dacă este cazul) și orice alte date relevante despre acesta (de exemplu, domeniile de expertiză).

3. Rezumatul articolului

Rezumatul va avea aproximativ o jumătate de pagină și va fi scris în limba română și în limba engleză, cu italic, aliniere justify.

4. Cuvinte-cheie

Se vor menționa 4-6 cuvinte sau expresii-cheie care surprind esența lucrării, scrise în limba română și în limba engleză, cu italic, aliniere justify.

5. Corpul articolului

Textul articolului se va redacta în limba română sau în limba engleză, aliniere justify și spațiere la un rând distanță. Articolele trimise nu trebuie să depășească 20 de pagini. În cazuri excepționale, se acceptă și articole voluminoase, care pot fi publicate în mai multe părți.

Articolul va fi structurat pe secțiuni, fiecare secțiune având un titlu. Secțiunea introductivă va cuprinde identificarea problemei cercetate și structura cercetării. La sfârșitul articolului va fi inserată o secțiune de concluzii.

6. Notele de subsol

Notele de subsol se redactează cu caractere de 10, aliniere justify și spațiere la un rând distanță. Notele de subsol se vor numerota în mod continuu pentru întreg articolul, și nu prin reluarea numerotării la fiecare pagină. Toate lucrările și jurisprudența citate se vor indica numai în notele de subsol. În cazul lucrărilor citate, se menționează inițiala prenumelui și numele autorului sau autorilor materialelor bibliografice citate, apoi titlul materialului (carte, articol), editura/revista, orașul, anul apariției/numărul revistei, numărul paginii/paginilor. Denumirile editurilor, precum și cele ale cărților și revistelor se scriu complet, nu prescurtat. Numele autorului sau autorilor *se scriu cu italic*. Dacă se folosesc articole, rapoarte, documente oficiale, care sunt disponibile online, citarea acestora se va face după regulile de mai sus, cu mențiunea că „documentul este disponibil online la adresa [...]”.

7. Politica de acces liber

Jurnalul Baroului Cluj oferă **acces liber online**, ceea ce înseamnă că întregul **conținut este disponibil gratuit**. Utilizatorii pot citi, descărca, copia, distribui, imprima, căuta, crea linkuri către textul integral al articolelor din această revistă, fără a solicita permisiunea autorului sau a editorului, sub rezerva respectării următoarei condiții: *să menționeze numele autorului(ilor), titlul articolului, faptul că articolul este publicat în Jurnalul Baroului Cluj și să indice pagina/paginile citat(e) din revistă*. Dacă se dorește prescurtarea numelui revistei, solicităm să se utilizeze prescurtarea JBC.

8. Adresa de corespondență

Materialele se vor trimite în format electronic la adresa de e-mail: **baroulcluj@gmail.com**